Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 199 (9695). ● 1989 йил 20 октябрь ● жума ● Баҳоси 3 тийин.

«ҲОСИЛ-89» — *«ҲОСИЛ-89»*

ҲАР ДАМ ҒАНИМАТ

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
ПАХТА ШТАБИ

«ҲОСИЛ-89»

ТЕЛЕФОНЛАР: 325647, 334048
334808, 325353

Ҳаммаси машинада терилди

СВЕРДЛОВ номли колхоз деҳқонлари Коммунистик районида биринчилардан бўлиб зафар қучишди. Йиллик пахта тайёрлаш плани бажарилди. 1500 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан ошириб хом ашё йиғиштириб олинди. Бу муваффақиятга колхознинг Саидкарим Исмоғилов, Тоғай Мирзабоев, Вячеслав Ким, Вячеслав Ли ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларнинг коллективлари катта ҳисса қўшдилар.

Бу колхозда ҳар йили ҳам ҳосилнинг асосий қисми техника ёрдамида йиғиштириб олинади. Механик-ҳайдовчилар мана шу анъанани бузишмади. Ҳозиргача териб олинган 100 фоиз ҳосил «зангори кема»лар бункеридан тўкилди. Эргаш Холтоев, Абдулла Аблашимов, Вячеслав Ким, Эрон Исоқов сингари механик-ҳайдовчилар ўз агрегатларида 140—180 тоннадан пахта териб барчага ўрнак бўлишди.

Д. ҚОЛДИБОЕВ.

СЕССИЯ КУНДАЛИГИ

СССР Олий Совети 18 октябрь куни СССРда маҳаллий ўзини ўзи бошқариш ва маҳаллий хўжаликнинг умумий асослари тўғрисидаги қонун лойиҳасини биринчи муҳокамада маъқуллаб, асос сифатида қабул қилиш ҳамда уни умумхалқ муҳокамаси учун эълон қилиш ҳақида қарор қабул қилди. Ҳозирги ялпи мажлис уч кун давом этди. Ўтган ой мобайнида биринчи марта сессиянинг бир ҳафтаси қайта қуриш барқарорлигига кафолат берадиган энг асосий қонунларни кўриб чиқишда шу қадар сермаҳсул бўлди.

Халқ депутатлари Советларининг иши, бошқариш ва ўз-ўзини бошқариш масалалари комитетининг раиси Н. Д. Пивоваров парламент муҳокамасига қонун лойиҳасини тақдим этар экан, илгари маҳаллий ҳокимият органлари ролини ошириш юзасидан жуда кўп қарорлар қабул қилинганлигини, бироқ уларнинг ҳаммаси тантанавор тусда бўлиб, Советларнинг иқтисодий базасини мустаҳкамлаш юзасидан реал чора-тадбирлар билан мустаҳкамланмаганлигини таъкидлаб ўтди.

Ушбу қонун лойиҳаси маҳаллий ўзини-ўзи бошқаришнинг самарали системасини вужудга келтиришга қаратилган бўлиб, маҳаллий бюджетларни тузишнинг мавжуд системасини тубдан ўзгартиришни кўзда тутади, деб уқтирди депутат. Бу лойиҳа турли даражадаги Советларнинг ўз ваколатлари доирасида тобе бўлмасликларини ва мустақилликларини мустаҳкамлайди, шундай қилиб, қуйи органларни юқори органлар зўравонлигидан ҳимоя қилади. Лойиҳада маҳаллий Совет территориясида яшовчи ишчилар ва хизматчилардан олинадиган даромад солиғининг, илгари давлат бюджетига ўтказиб келинган бир қанча тўловлар ва йиғимларнинг тўла-тўкис маҳаллий бюджетга ўтказилиши кўзда тутилган.

Мунозара давомида кўпгина депутатлар муҳокама қилинаётган ҳужжатнинг мулкчилик, ер, ягона солиқ системаси тўғрисидаги ҳозир парламент органларида ишлаб чиқилаётган қонунларнинг лойиҳалари билан мустаҳкам боғлиқ эканлигини таъкидладилар. Хусусан маҳаллий Советлар тутган ўрнининг кенгайтирилиши ер ва табиат ресурслари кимники бўлиши керак, деган масалани ҳал этиш билан мустаҳкам боғлиқ эканлиги айтилди.

(ТАСС).

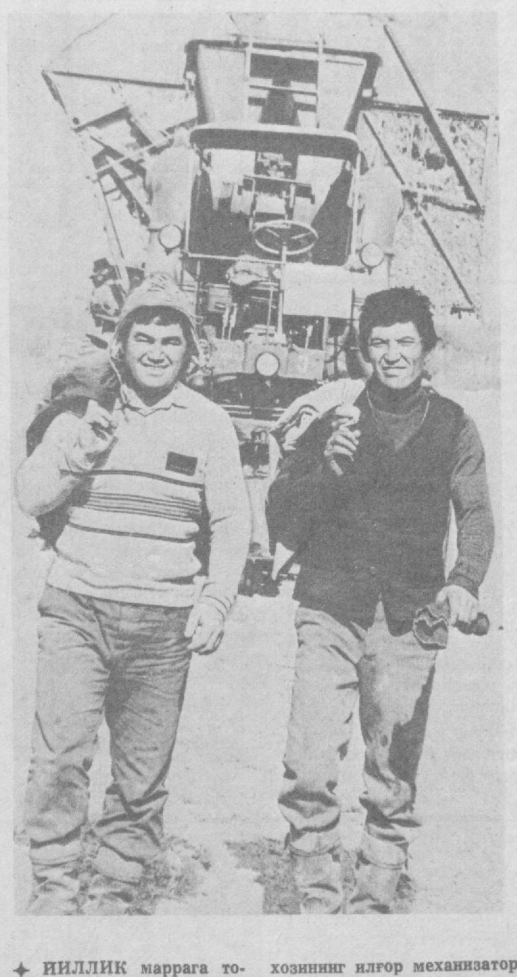

ТУНГИ ЧИРОҚЛАР

ҲОЗИР район кўчаларида бир хил манзара. Пахта ортган прицеплар, машиналар бирин-кетин ўтиб турибди. Бу ҳосилни тезроқ йиғибтериб олиш учун пахтазорларда деҳқонлар кураш олиб боришаётган бўлса, уни вақтида қабул қилиб, саранжомлаш учун қабул пунктлари ва пахта заводларининг ишчи-хизматчилари ҳаракат қилмоқдалар. Бу бежиз эмас. Қарс икки қўлдан, ахир. Пахта етиштирувчи билан қабул қилувчи ўртасида ҳамкорлик бўлмас экан, ишда барака бўлмайди.

Буни Алимкент пахта тозалаш заводи коллективи жуда яхши билади. Шунинг учун хўжаликлардан келтирилаётган хом ашёни тезроқ қабул қилиб олиш учун барча имкониятлар ишга солинмоқда. Завод қошидаги қабул пунктининг бош лаборанткаси Лилия Малиновская ва техника назорати бўлими бошлиғи Зулфия Шербекованинг, айниқса, қўли-қўлига тегмайди. Уларнинг бири бошчилик қилаётган коллектив пахтанинг сифатини тезкорлик билан аниқлаб қабул пунктига жўнатмоқда.

Бу ерда иш туни билан тўхтамайди. Чунки вазият шуни талаб қилмоқда. Буёғи об-ҳаво ғанимат. Бундай кезларда бир соат бурун қилинган иш ёғин-сочинли кунлардаги ҳафталик ишга татийди. Яна бир томонда қабул қилиб олинаётган хом ашё пешма-пеш қайта ишланиб, иттифоқимиздаги саноат корхоналарига ва чет элга жўнатилмоқда. Ҳозир бу ерда кунига 200 тонна пахта қайта ишланмоқда.

Пахта заводидаги ишлар билан танишар эканмиз, бир нарса бизни хурсанд қилди. Бу ерда ўтган йиллардаги сингари ортиқча шовқин-сурон йўқ. Ҳар ким ўз ишини билиб қилаяпти. Мана, ҳозиргина Вотинцев номли колхоздан олиб келинган 10 тонна пахта зудлик билан қабул қилиб олинди. Уни келтирган механизаторлар Тўрақул Жўраев, Мажид Муродов ва Абдупайиз Қурбонов яна далага қараб кетдилар.

Ўша куни вақт ярим тундан ошганда бизга хабар қилишди. Қабул пунктларига 700 тоннадан зиёд пахта топширилибди. Демак, барча колхоз ва совхозларда йиғим-терим юксак суръат билан давом этмоқда.

О. ТЎРАҚУЛОВ,
Оққўрғон райони.

ТЕРИМ КУНДАЛИГИ

ОБЛАСТИМИЗ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 19 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи устун — районлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрлангани; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — машина терими — бир кунлик; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Ўрта Чирчиқ	1,40	100,87	1,62	121,59
Оққўрғон	1,33	98,23	1,41	113,38
Бўка	1,60	97,57	1,75	114,34
Пискент	1,20	97,17	1,06	101,56
Чиноз	2,52	94,22	2,88	87,19
Ғалаба	3,06	93,64	3,67	112,90
Бекобод	1,80	91,47	1,64	92,54
Коммунистик	2,13	91,44	2,17	110,47
Янгийўл	3,01	83,75	3,24	78,48
Область бўйича:	1,91	94,81	2,06	105,69

✦ ЙИЛЛИК маррага тобора яқинлашиб келаётган Пискент райони пахтакорлари терим суръатини пасайтирмаслик учун барча имкониятларни ишга солмоқдалар. Хўжаликларда бу йил, айниқса, терим техникасидан самарали фойдаланилмоқда. Суратларда: (юқорида чапдан) «Гулистон» колхозининг илғор механизаторлари Карим Дўсаев ва Ғайрат Эсеркепов. Улар ҳозиргача 130 тоннадан ошириб пахта териб қўйишди; «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхози далаларида кўсак чувиш агрегатлари тўхтовсиз ишлатилмоқда.

Суратчи А. ЗУФАРОВ.

МИЛЛАТЛАРАРО АЛОҚАЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН

Ўзбекистон ССР «Билим» жамиятида миллатлараро муносабатларни уйғунлаштириш масалаларига кўпроқ эътибор бериладиган бўлиб қолди. Бу жамиятнинг пропаганда ишлари янги шакллар билан бойиди. Жамият маҳаллий миллатлар — ўзбеклар, қирғизлар, тожиклар, қозоқлар ва туркманларга мансуб аҳоли группалари кўпчилик бўлган жойларда уларга хизмат қилиш юзасидан Ўрта Осиё республикаларидаги касбдошлари билан ижодий ҳамкорлик қилиш тўғрисида шартнома тузди.

Биринчи марта Қирғизистон билан лекторлар группалари айирбош қилинди. Ўзбекистонда «Қирғизистон ССР лектори ҳафталиги» бошланди. Қардош республикадан таниқли олимлар, халқ хўжалиги мутахассислари, маданият ходимлари Ўзбекистонга келдилар.

Тошкентда лекция ўқишни бошлаган қирғизистонлик лекторлар пойтахт областида бўлдилар, Фарғона ва Андижон областларидаги қирғизлар кўп яшайдиган жойларда лекция ўқийдилар.

(ЎзТАГ).

ШОЛИКОРЛАР ҒАЛАБАСИ

✦ ҒАЛАБА. (телефон орқали олинди). Шоличиликка ихтисослашган Калинин номли совхоз деҳқонлари давлатга шоли сотиш йиллик планини муддатдан олдин бажардилар. 2185 гектар ернинг ҳар гектаридан 68 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Давлат қабул пунктларига ҳозиргача жўнатилган «қирмизи дон» 9300 тоннадан ошиб кетди.

Меҳнатни ташкил этишнинг бригада пудрати усулини оммалаштириш муваффақиятлар гарови бўлди. Бир неча йилдирки совхозда барча бригадаларнинг коллективлари хўжалик ҳисоби асосида иш юритиб келмоқдалар. Бугун ғалабага катта ҳисса қўшган Озод Акбаров, Николай Пак бошлиқ бригадаларнинг коллективлари ҳосилдорликни гектар бошига 70 центнердан оширишди.

Ҳосилни барвақт саранжомлаб олишда механизаторлар ҳам жонбозлик кўрсатишмоқда. Мавжуд 70 та комбайн тўла қувват билан ишлаб турибди. Собир Шомуродов, Зуфар Номозбоев каби механизаторлар, айниқса, баракали меҳнат қилишди.

Совхоз далаларида шоли ўрим-йиғими уюшқоқлик билан давом эттирилмоқда. Ўз имкониятларини қайта кўриб чиққан совхоз меҳнаткашлари давлатга яна 1100 тонна дон топшириш мажбуриятини қабул қилишди. Бундан ташқари 950 тонна сифатли уруғлик тайёрланади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ЎН БИРИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси бугун, 20 октябрда эрталаб соат 10 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида очилади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ОҚСОҚОЛЛАР КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Оқсоқоллар кенгашининг мажлиси 20 октябрь куни соат 9 дан 15 минут ўтганда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида ўтказилади.

• Таклифлар
• Эътирозлар
• Талаблар

РЕДАКЦИЯГА КЕЛГАН ХАТЛАРДАН

ҚАЙТА ҚУРИШ БОШЛАНМАГАНМИ?

ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинатининг пилта-тараш цехи учинчи йигирув фабрикасида қолоқ участкалардан ҳисобланади. Цехнинг ишлаб чиқариш кўрсаткичлари билан танишар экансиз, план топшириқлари бирор ой ҳам бажарилмаганлигининг гувоҳи бўласиз.

Нега энди цех қолоқлар сафидан чиқолмаяпти? Бу ҳақда ишчиларнинг фикри қандай? Шундай савол билан тараш машинасида ишлаётган М. Козелга мурожаат қилдик.

— Аввало иш шароитларимиз оғир, — деди Марина Козел. — Цех ичи иссиқ ва чидаб бўлмас даражада дим. Совутиш ва ҳавони тозалаш ускуналари қурилмаган. Ҳавода тараш машиналаридан чиққан тола чиқитлари учиб юради. Ўша ҳаводан нафас оламиз. План топшириқлар нега бажарилмаётгани ҳақида ҳар бир йиғилишда айтилади. Раҳбарларимиз «чора кўрамиз» деб қоп-қоп ваъдалар беришади. Ижродан эса дарак бўлмаяпти.

Марина Козелнинг куйинчаклик билан билдирган фикрларига қўшилмай иложимиз йўқ. Ахир унинг бир ўзи 8 та тараш машинасига хизмат қилади. Цехда эса ўнлаб у каби тўқимачилар ишлайди. Машиналар бир варакай ишлаганда бутун цехни чанг қамраб олади. Ким ҳам саломатлик учун зарарли бўлган бундай шароитларда ишлашни хоҳлаши мумкин. Бунинг устига корхонада инсон омилини ошириш учун ҳам жуда кам иш қилинган. Ҳозирча ишчиларга зарарли шароитларда ишлагани учун сут олишга талонлар берилади, холос.

Цех бошлиғи Маргарита Григорьева эса юзага келган аҳвол ҳақида шундай деди:

— Биз кейинги пайтда планларимизни умуман бажара олмай қолдик. Чунки ишчи кадрлар етишмайди. Бунинг оқибатида тараш машиналарининг кўпчилиги бекор туриб қолмоқда. Тўғри цехимизга ёшлар ишга келишади. Аммо улар иш шароитларимиздан қониқмай кетиб қолишмоқда. Бундан ташқари ишчиларимиз орасида меҳнат интизомини бузувчилар ҳам учрайди. Улар прогул қилишади, ишга кечикиб келишади. Бироқ бирор бир чора кўролмаймиз. Башарти уларга моддий жазо қўлласак, аҳволимиз янада оғирлашади. Шусиз ҳам цехимизда кадрлар қўнимсизлиги катта.

Ҳозир давр талаби билан корхоналарда олинган фойданинг катта қисми коллективларнинг ўз ихтиёрида қолдириляпти. Улар ишлаб чиқаришни ривожлантириш, социал-маиший шароитларни яхшилашга сарфланмоқда. Тошкент тўқимачилик комбинатининг учинчи йигирув фабрикасида қайта қуриш бошланмаганми? Нима учун бу ердаги ишчилар ҳамон иш ва маиший шароитларнинг ёмонлигидан шикоят қилишмоқда?

Б. ОРИПОВ,
комбинат ходими.

АЙТАВЕРИБ ЧАРЧАДИК

ЧОРВОҚ сув омборининг ўнг қирғоғида кўпгина пионер лагерлари ва дам олиш уйлари жойлашган. Уларда пойтахт ва область меҳнаткашлари ва уларнинг фарзандлари дам олишади. Бу ерларда ёзги мавсумда 1,5 минг нафаргача одам тўпланади. Албатта, уларнинг соф тоғ ҳавосидан нафас олиб саломатликларини тиклаётганлари яхши.

Лекин, минг афсуски, шу билан бирга табиатнинг ноёб яралмасини булғаб ҳам кетишяпти. Унга муносабат шу аҳволда давом этаверса яқин йиллар ичида дам олиш учун мутлоқ яроқсиз аҳволга келиши ҳеч гап эмас. Чунки бу ерларда истеъмолдан қолган ва бошқа чиқиндиларни ташлаш учун алоҳида жой ажратилмаган. Натижада атрофда саломатликни тикловчи эмас, унга зарар келтириши мумкин бўлган антисанитария ҳолати вужудга келмоқда.

Табиатга нисбатан бўлган бефарқликдан фақат тоғ ёнбағирларигина эмас, сув ҳавзалари ҳам ифлосланмоқда. Чунки дам олувчилар дуч келган ерда чўмилишади, машиналарини ювадилар. Яна шу ерларнинг ўзида идиш-товоқларини ҳам ювиб, ўзлари билан олиб келган мева-сабзавотларини чайиб, истеъмол қиладилар. Ваҳоланки, сув ҳавзаларидан фойдаланишдаги бу тартибсизлик саломатлик учун хавф солмайди, деб ҳеч ким кафолат бера олмайди. Ахир аҳоли дам оладиган минтақаларда сувдан фойдаланишдаги бундай бефарқликка барҳам бериш керак. Бундан ташқари махсус ажратилган ахлатхона ва хожат жойлари ҳам бўлиши лозим. Бу ишларни сув омбори коллективида қўшимча ишчи ўринлари очиб йўлга қўйиш мумкиндир.

Хатда барча ҳамқишлоқларим истаклари битилган. Биз унга тегишли ташкилотларнинг газета орқали жавоб беришларини истардик.

Юсуфхоналиклар номидан:
Х. МУРЗАЕВ.

Хатлар ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ **НАЗОРАТИДА**

ТЕКШИРИШЛАР, НАТИЖАЛАР, ЧОРАЛАР

Олмалиқлик А. Саидовнинг редакцияга юборган шикоят аризаси шаҳар партия комитетига юборилган эди. Шу ҳақда Ўзбекистон Компартияси Олмалиқ шаҳар комитетининг биринчи секретари А. Абдувосиқовдан жавоб олинди. Унда қуйидагилар айтилади:

Ўртоқ А. Саидовнинг аризаси ўзи иштирокида кўриб чиқилди. Суҳбат вақтида аризачи кўтарган барча масалалар таҳлил қилинди, малакали жавоблар берилди ва шаҳарда миллатлараро муносабатларни ва байналмилал ишни такомиллаштиришга тааллуқли барча масалалар тушунтирилди.

Ўртоқ А. Саидов шаҳар партия комитети ва халқ депутатлари шаҳар Совети ижроия комитетининг миллатчилик негизида вазиятнинг кескинлашиши муносабати билан олиб бораётган ишларидан хабардор қилинди.

Шаҳарда аризада кўтарилган кўпгина масалалар, жумладан миллатлар ва элатларнинг маданияти, тили, анъаналари, маросимлари ва бошқа қадриятларини тиклашга оид масалаларни ҳал қилишга даъват этилган байналмилал марказ барпо этилди.

Ижроия комитет кўчалар номини ўзгартириш бўйича қарор қабул қилди. Масалан, Красний проспекти эндиликда Б. Примқулов номи билан юритилмоқда. Бу иш давом этмоқда. Ҳозирги вақтда шаҳарда ўзбек тилида «Олмалиқ ишчиси» таржима газетаси чиқмоқда (1-июлдан), икки тилда радиоэшиттиришлар редакциялари ташкил этиш тўғрисидаги масала ҳал қилинмоқда.

Шаҳар партия комитети байналмилал тарбиянинг муҳимлигини ҳисобга олиб, унга оид масалаларга доим катта эътибор беради.

* * *

«1980 йилда А. Фозиловга турмушга чиққан эдим. У бир аёл билан танишиб САМИСдан биз учун берилган уйга кетиб қолди. Мени эса келин бўлиб тушган уйдан рўйхатдан ўчириб юборишди. Ҳақиқатни тиклашда ёрдам берсангиз».

Янгийўллик Насиба Фозилованинг юқоридаги мазмундаги хатига Янгийўл район Совети ижроия комитетининг раиси А. Юсуповдан жавоб олинди. Унда хат бўйича район бош архитектори Т. Тожибоев текшириш ўтказганлиги айтилади. Маълум бўлишича, А. Фозилов билан Н. Фозилова ўртасидаги никоҳ халқ судининг қарори билан бекор қилинган. Н. Фозиловага Қолган посёлкаси, Фрунзе кўчасидаги 14/1 уйнинг учдан бир қисми ажратиб берилган, мол-мулкни бўлиш учун Н. Фозиловага халқ судига мурожаат қилиш маслаҳат берилган.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ НУҚТАИ НАЗАРИ

Маҳаллий Советларга бўладиган сайловларга пухта ҳозирлик кўрайлик

Партия, совет ва идеология кадрлари малакасини ошириш областлараро курси ҳузурида ташкил этилган клуб аъзолари асосан партия ташкилотлари секретарларидир. Улар ҳар ойда бир марта йиғилишиб шу куннинг муҳим муаммолари бўйича ўз нуқтаи назарларини баён этмоқдалар, ижтимоий ҳаётимизда туғилаётган масалаларни ҳал этиш йўлларини изламоқдалар.

Клубнинг навбатдаги машғулотида Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий советларига 1990 йил февраль ойида бўладиган сайловлар муносабати билан партия ташкилотларининг вазифалари муҳокама қилинди.

Клуб аъзолари машғулот давомида Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий советларига сайловлар тўғрисидаги қонун лойиҳаси билан яна ҳам яқиндан танишдилар, бўлажак сайловлар олдидан областимизда ва Тошкент шаҳрида олиб борилаётган тайёргарлик ишларидан бохабар бўлдилар. Область ижроия комитети ташкилий-инструкторлик бўлими мудири Д. Маҳмудов, Тошкент шаҳар ижроия комитети ташкилий-инструкторлик бўлими мудирининг ўринбосари В. А. Колесников бу ҳақда тўла ахборот бердилар.

Республика Олий ва маҳаллий Советларига сайловлар муносабати билан эълон қилинган қонун лойиҳаси ижтимоий ҳаётимизда янгилик бўлди. Лойиҳада қўйилган талаблар асосида областда сайлов округлари ихчамлашмоқда, комиссиялар ваколати кенгайтирилмоқда. Сайловларни талаб даражасида ўтказиш комиссия аъзолари зиммасидадир. Депутатликка номзодларни оммага таништириш, тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориш эса ишончли вакиллар зиммасига юкланади.

Сайловларга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан банд бўлган кишиларга асосий иш жойларидан маълум муддатга жавоб берилади. Комиссия аъзолари бутун диққат эътиборни сайловчилар рўйхатини олиш, сайлов участкаларини жиҳозлаш, депутатликка номзодлар билан учрашувлар уюштириш, овоз беришда демократия ва ошкораликни таъминлаш билан боғлиқ масалаларга қаратадилар.

Ҳозироқ жойларда депутатликка номзодлар аниқланмоқда. 500 дан ортиқ ташаббускор группалар 1375 номзодни кўз остига олиб қўйди. Республика Олий Совети ва маҳаллий Советларга бўладиган сайловлар бўйича округларнинг чегаралари ҳам белгилаб чиқилди. Область партия комитети шаҳар ва район партия комитетлари секретарлари, ташкилий ва кадрлар иши бўлимлари мудирлари билан йиғилишлар ўтказиб, уларга маълум йўл-йўриқлар берди. Энди область, шаҳар ва район партия комитетларининг сайловолди ҳаракат дастурлари ишлаб чиқилмоқда.

Депутатликка номзодларни аниқлашда ниҳоятда эҳтиёткорлик билан иш тутган маъқул. Улар фақат меҳнат коллективларида эмас, балки истиқомат жойларида ҳам катта обрў-эътибор қозонган кишилар бўлишлари керак. Токи муҳокама пайтида сайловчилар унга овоз беришда иккиланмасинлар. Ўзимизнинг синалган кадримиз, депутатликка жуда ҳам муносиб дейишсин.

Депутатликка номзодлар кўрсатишда уларнинг ёши ва миллатига алоҳида эътибор бериш тавсия қилинмоқда. Сайловлар тўғрисидаги қонун лойиҳасида 18 ёшга тўлган гражданлар сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эгадирлар, дейилади. Лекин бу ёшда депутат зарур ҳаётий тажрибага эга бўлмайди. Шунинг учун маҳаллий советларнинг депутатлари 21 ёшдан, республика Олий Совети депутатлари эса 25 ёшдан кам бўлмасликлари керак деган фикр билдирилди.

Сайловчилар рўйхатини олишда сайлов комиссиялари аъзолари ишини енгиллаштириш мақсадида маҳалла комитетлари, турар-жойлардан фойдаланиш бошқармалари фаолларидан фойдаланиш таклиф қилинди. Чунки улар ўз территорияларида сайлов ёшида қанча сайловчи борлигини яхши билишади. Кимлар кўчиб кетган ёки кўчиб келган, кимлар ҳаётдан кўз юмган ёки сайлов ёшига етган — буларнинг ҳаммаси уларга маълум.

Сайловга тайёргарлик ишларига кенг жамоатчиликни жалб этиш бошланғич партия ташкилотларининг асосий вазифаларидан ҳисобланади. Акс ҳолда фақат комиссия аъзолари кучи билан кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Биргина Тошкентнинг ўзида СССР халқ депутатлигига сайловлар пайтида 1 миллион 245 минг сайловчи рўйхатга олинган эди. Уларни яна қайта текшириб рўйхатга олиб чиқиш керак. Бу жараёнда юқорида айтилганидек маҳалла комитетлари ва уй-жойлардан фойдаланиш бошқармалари ходимлари сайлов комиссияларига амалий ёрдам кўрсатишлари керак.

Клуб машғулотида Тошкентдаги пардозлаш тресги партия комитети секретари А. Абдурашидов, Тошкент булка-кондитер ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитети секретари Ф. Маликов, Тошкент тўқимачилик комбинати партия комитети секретари У. Султонова ва бошқалар сўз олиб бўлажак сайловларда демократик усулларни кенг қўллашни таклиф қилдилар. Клуб аъзоларининг бир қисми икки мандатли сайлов системасини, яна бир қисми эса икки палатали сайлов системасини битта шаҳар ёки районда тажриба тариқасида қўлланиш зарур деган фикрни билдирдилар. Бу таклифлар ўрганилиб, амалда қўлланса арзийди.

Сайлов технологиясини такомиллаштириш, сайлов участкаларини пул билан таъминлаш, бу муҳим сиёсий кампанияда партия ва совет ташкилотлари роли ва ўрнини аниқ белгилаш билан боғлиқ кўпгина саволлар тушди. Уларга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети инструктори Ю. В. Покровский, Тошкент область партия комитети инспектори Б. Ниёзов жавоб бердилар.

Ж. НОСИРОВ.

БУЮРТМАЛАР ТЎЛА БАЖАРИЛМОҚДА

• Ижара пудрати: натижа ва муаммолар •

«УЗТРАНССПЕЦСТРОЙ» ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарлиги ижара пудратини биринчи бўлиб Чирчиқдаги 356-механизациялашган кўчма колоннада жорий қилишни режалаб, хато қилмаган экан. Чунки хўжалик юритишнинг янги усули бу ерда дастлабки ойларданоқ яхши самара бера бошлади. Колонна коллективи мана ўн ойдан бери ижара пудрати шароитларида меҳнат қилмоқда. У муайян тажриба ҳам тўплади. Эндиликда бу тажриба бирлашманинг бошқа бўлинмаларида ҳам жорий қилинмоқда.

Бошидан ишнинг юришиб кетишини таъминлаган омиллар анчагина бўлди. Аввало пухта ҳозирлик кўрилди. Зарур ташкилий ва техникавий тадбирлар амалга оширилди. Хўжалик юритишни янги усулининг афзалликлари, коллектив, ҳар бир ишчи-хизматчи зиммасига юклайдиган юксак масъулияти барча бунёдкорлар ўртасида очиқ-ойдин тушунтирилди. Кўпчиликнинг янгича ишлаш бўйича фикр-мулоҳазалари ҳисобга олинди. Шундан кейингина ижара пудрати қўлланила бошланди.

Юқорида айтганимиздек, коллектив пудрат асосида ишлаб, кам бўлаётгани йўқ. Фаолиятининг барча кўрсаткичлари сезиларли даражада яхшиланди. Фикримизнинг далили учун кўплаб мисоллар, рақамлар келтиришимиз мумкин. Уларнинг айримларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

Масалан, шу йилнинг биринчи ярмида даромадлар бўйича план 801 минг сўм ортиғи билан адо этилди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 200 минг сўмлик кўпдир. Учинчи квартал якунлари ҳам яхши бўлди. Пландагидан ташқари кўрилган даромад салкам 80 минг сўмликни ташкил этди.

Шунга яраша рентабеллик даражаси ҳам ошиб бормоқда. Унинг ортиши пландаги 16 фоиз ўрнига 17,7 фоизни ташкил этди. Бунёдкорлик ишларини бажариш учун моддий харажатлар ҳам камайиб бормоқда. Шу йилнинг ўтган ойларида бундан кўрилган иқтисодий самара 73 минг сўмдан ошиқроқ бўлди. Моддий харажат камайгани ҳолда давлат буюртмаси бўйича ишлар ҳажми тўла бажарилди. Коллектив кейинги йилларда бундай юксак кўрсаткичга биринчи бор эришди. Бу аввало ижара пудратининг, унинг афзалликларидан оқилона фойдаланишнинг самарасидир.

Колоннанинг етакчи иқтисодчиси Гулсума Абкадирова бу йил коллектив меҳнати баракали бўлаётганлигининг омиллари ҳақида гапириб, шундай деди:

— Коллективимиз хўжалик юритишнинг янги шароитларида ишлашга пухта ҳозирлик кўрганлиги ҳал қилувчи роль ўйнади. Ишчилар учун иқтисодий ўқув мактаблари ташкил этилди. Ўрта бўғин инженерлари учун мактаб-семинар ишлаб турди. Шундан сўнг ҳар бир участка билан колонна маъмурияти ўртасида шартномалар тузишга киришилди. Унинг бажарилиши ҳар ойда бир марта текшириб турилади, келгуси ой учун топшириқларнинг ҳажми белгиланади. Шунга яраша қурилиш механизмлари, зарур материаллар ажратилади. Бу тартиб ҳам ишлаб чиқаришни иқтисодий бошқаришни мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда. Чунки ҳар бир бинокор ва коллектив топшириқларни белгиланган муддатларда, барвақт ва сифатли бажаришдан манфаатдорлиги сезиларли даражада ошди.

Колонна меҳнат коллективи кенгаши кўрилган даромадни тақсимлаш, илғор ишчи ва хизматчиларни мукофотлаш, уларга моддий ёрдам кўрсатиш, мастерлар ва бригадирларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш ва моддий рағбатлантириш, социалистик мусобақа ва бошқа шу каби кўрсаткичлар бўйича низомларни ишлаб чиқди ва тасдиқлади. Уларнинг ҳаммаси қурилиш ишларини тежамкорлик билан олиб боришга, бинокорлик техникасидан ишнинг кўзини билиб фойдаланишга ёрдам беряпти.

Янги тартибда ишлаш ишлаб чиқариш, меҳнат интизомини сезиларли даражада яхшилади. Интизомни бузувчилар кескин камайди. Уларга нисбатан қатъий чоралар кўрилмоқда. Ҳатто ишдан бўшатиб юборишгача борилялти. Меҳнатни рағбатлантириш юзасидан кўрилган тадбирлар ишчи кучи қўнимсизлигини камайтиришга олиб келганлигини ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Илгари қўнимсизлик 12 процентдан ортиқроқни ташкил этарди. Хўжалик ҳисоби қўлланилгач, у икки баравардан кўпроқ камайиб, 5,6 процентга тушди.

Социалистик мусобақа тўғрисидаги низомга қатор янги бандлар киритилди. Илгари эса улар ҳисобга олинмасди. Жумладан, бириктиб қўйилган қурилиш техникасининг ҳолати учун масъулият оширилди. Объектларда нормативдан ортиқча материаллар бўлмаслиги учун назорат кучайтирилди. Биноларни ишга тушириш бўйича давлат буюртмасининг бажарилиши ҳам социалистик мусобақанинг асосий шартларидан бири бўлиб қолди. Объектларни фойдаланишга тушириш бўйича бажарилмаган ҳар бир процент бригадани мукофотнинг 5 процентидан маҳрум қилади.

Янги шароитларга ўтиш меҳнат иштироки коэффициентини қўлланиш тўғрисидаги низомда ҳам айрим янги шартлар бўлишига олиб келди. Эндиликда у фақатгина ишлаб чиқариш программасининг бажарилиши, амалга оширилган ишларнинг юксак сифатлилигигагина эмас, шу билан бирга ишга ижодий ёндашиш каби омилларга ҳам боғлиқ бўлиб қолди. Жумладан, низомда меҳнатни ташкил этишни яхшилаш ва амалда иқтисодий самара беришга қаратилган фикрлар, таклифлар учун ҳам меҳнатда иштирок этиш коэффициентини ошириш назарда тутилади. Ва аксинча меҳнатга лоқайдлик билан муносабатда бўлиш, эскича ишлаш давом этса у камайтирилади. Ишлаб чиқариш топшириғи умуман эмас, балки қурилаётган барча бинолар бўйича бажарилсагина қўшимча ҳақ тўланади.

Колоннада ҳамма иш ҳам бир маромда, кўнгилдагидек бораяпти, деб бўлмайди, албатта. Ижара пудратини жорий қилишда коллективга боғлиқ бўлмаган қийинчиликларга ҳам дуч келинди. Аввало шуни айтиш керакки, умумий пудратчи қурилиш ташкилотлари ўзларининг шартнома мажбуриятларини ҳар доим ҳам бажараётганлари йўқ. Оқибатда колонна бунёдкорлари учун иш фронти доим тахт бўлмаяпти.

Яна бир мушкул муаммо шундаки, етказиб берилаётган бинокорлик конструкциялари ва материаллари, жумладан, темир-бетон буюмлари ва асфальт-бетон сифати жуда паст бўлмоқда. Бундай материалларни юборувчи Чирчиқдаги 160-қурилиш тресги ва Қуйлиқ асфальт-бетон заводи раҳбарларига муаммони ҳал қилиш тўғрисида бир неча бор мурожаат қилинди. Лекин у ҳамон бажарилмаяпти. Колонна раҳбарлигига боғлиқ бўлган айрим камчиликлар ҳам мавжуд. Масалан, бинокорлар кўчма вагончалар билан таъминланмаган. Ваҳоланки, улар узоқ масофаларда жойлашган объектларда ишлашади. Шунинг учун ҳам бундай вагончаларга катта эҳтиёж сезилмоқда.

Шундай камчиликларга қарамай, коллективимиз янги йўлдан дадил одим ташлаб бормоқда. Ижара пудрати ҳаммада соҳиблик ҳиссини кучайтирди, ижодий ташаббус билан ишлашлари учун катта имкониятлар вужудга келтирди. Бу, албатта, ижобий натижалар беради.

В. ТИРИН,
Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети қурилиш экономикаси ва уни ташкил этиш илмий-тадқиқоти институти ахборот ва пропаганда бўлимининг катта инженери.

*

✦ **«СРЕДАЗКАБЕЛЬ» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли «Восход» кооперативи маҳсулотларига талаб тобора ортиб бормоқда. Бу кооператив ишлаб чиқараётган турли хил уй-рўзғор буюмлари магазинларда туриб қолмаяпти. «Восход» ташкил топгандан буён ўтган тўққиз ой мобайнида 10 миллион сўмга яқин маҳсулот тайёрлади. Суратда: ўровчи Владимир Сечин.**

О. ЖУРАВЛЕВА сурати. (ЎзТАГ).

*

ИШЧИЛАР ҲАҚИДА ҒАМХЎРЛИК

ЧИРЧИҚДАГИ «Промтехмонтаж» бошқармаси коллективи йирик саноат объектларини барпо этишга муносиб ҳисса қўшмоқда. Бошқарма ишчи-хизматчилари «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинатини кенгайтиришда, керамзит заводи, сабзавот омбори қурилишида фаол қатнашмоқдалар. Улар доим графикдан ўзиб ишлашмоқда. Натижада иқтисодий кўрсаткичлар яхшиланмоқда, моддий рағбатлантириш фонди кўпаймоқда.

Бу меҳнат коллективи кенгаши учун ходимларнинг фаровонлигини оширишга тобора кўпроқ пул ажратиш имконини бермоқда. Қисқаси ишчи-хизматчилар ҳақидаги ғамхўрлик кўлами кенгайиб бормоқда.

Шу йилдан бошлаб бошқармада бир йилдан уч йилгача муддат давомида ишлаган монтажчилар отпускага кетаётган даврларида маошларининг 50 процентн миқдорида қўшимча ҳақ оладиган бўлдилар. Ўн йилгача коллективда бўлганлар эса иш ҳақининг 80 проценти миқдорида, ўн йилдан ортиқроқ ишлаганлар эса бир ойлик маош олишяпти.

Маълумки, фарзанд кўрганлиги учун аёлларга ойига 35 сўмдан нафақа тўланади. Бу бир йил давомида берилади. Меҳнат коллективи кенгашининг қарори билан эса моддий рағбатлантириш фондидан фарзанд кўрган оналарга қўшимча 15 сўмдан тўланмоқда, бир ярим йилгача эса 50 сўмдан тўланмоқда.

Монтажчиларнинг фарзандлари ҳақида ҳам ғамхўрлик кучайиб бормоқда. Онласида 18 ёшгача тўрт нафар ва ундан ортиқ фарзанди бўлган ишчи-хизматчиларга моддий рағбатлантириш фондидан маоши ёки тариф ставкасининг бир ярим баравари миқдорида ёрдам пули берилмоқда. Бундан ташқари имтиёзли йўлланмалар ҳам тобора кўпроқ ажратилмоқда. Унинг ҳақи асосан моддий рағбатлантириш фондидан тўланяпти.

Ишчи-хизматчилар ҳақида қилинаётган бундай ғамхўрлик бошқарма техника-иқтисодий фаолият кўрсаткичларининг яхшиланишига олиб келмоқда. Барча ишчи-хизматчилар тез ва сифатли ишлашга астойдил интилмоқдалар. Натижада моддий рағбатлантиришга тобора кўпроқ маблағ ажратиш имкони туғилмоқда. Бундан эса аввало монтажчиларнинг ўзлари наф кўришяпти.

А. ПОРТНОЙ.

• Оҳангарон районида •

ЎЛЖАБОЙ АКАНИНГ ЮТУҒИ

ОҲАНГАРОН районидаги Куйбишев номли совхозда меҳнатни ташкил этишнинг ижара пудрати усули йилдан-йилга оммалашиб боряпти. Бу ишга биринчилардан бўлиб тажрибали деҳқон Ўлжабой ака Баратов киришган эди. У ижарага ер олиб, полиз маҳсулотлари етиштириб келмоқда. Ўтган йили мўлжалдагидан икки баравар кўп қовун-тарвуз олган бу деҳқон бошлиқ оила аъзолари 1989 йилни ҳам муваффақиятли якунламоқдалар. Ҳозиргача давлатга 160 тоннадан кўп қовун-тарвуз сотишди. Бу пландагидан 10 тонна ортиқдир.

Ўлжабой ака етиштирган полиз маҳсулотлари қардош республикаларга ҳам жўнатилди. Шуниси диққатга сазоворки, янги очилган адрларда деҳқончилик қилган Ў. Баратов бир килограмм ҳам кимёвий дорилар ишлатмасдан мўл ҳосил етиштирди. Ўлжабой ака ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб Олмалиқ шаҳри ва район меҳнаткашларининг дастурхонига яна камида 160 тоннадан зиёд ширин-шакар қовун-тарвуз етказиб беришга аҳд қилди.

КАСБЛАРИ БУНЁДКОРЛИК

«Олмалиқ» совхозида Раҳматулла Насибов раҳарлигидаги бригада бинокорлари номини доим ҳурмат билан тилга оладилар. Бунинг боиси шундаки, ўз сафига саккиз нафар қурувчи йигитларни бирлаштирган кичик коллектив қишин-ёзин бунёдкорлик ишлари билан шуғулланмоқда. Турли-туман бинолар ва иншоотларини барпо этмоқда.

Совхоздаги қайси қишлоққа борманг, шу моҳир қўллар меҳнати сингган биноларни учратасиз. Улар орасида янги-янги замонавий уйлар, магазинлар, мактаблар, боғчалар бор. Қурама тоғ этакларидаги ҳар бир сойда шу азаматлар қурган чўпон чорвадорлар турмуши шароитини яхшилашга хизмат қилмоқда. Бинокорлар хўжаликдаги кўпгина кўчаларни ҳам текислаб, асфальтлаганлар.

Бригада аъзолари топшириқларни доим тўла ва зиёдаси билан бажаришади. Унинг омилларини сўраганимизда бригадир асосийси сифатида коллективнинг ниҳоятда аҳил ва иноқлигини, ҳар бир бинокор бир неча касб эгаси эканлигини таъкидлади. Унинг айтишича, Ўрозали Умурзоқов ғишт терувчилик, дурадгорлик касбларини пухта эгаллаган, Абдумажид Абдуллаев эса моҳир сувоқчи, Мусурмон Болтаев том ёпиш ишларини кўнгилдагидек бажаради, Қамбарали Худоёров эшик-деразa ромларини ясаш, ойна солиш, печка қуришнинг ҳадлисини олган. Уларнинг ҳар бири бетончилик ҳам қилаверишади.

Бригада аъзолари ҳақиқатан ҳам қўли гул бинокорлардир. Уларни ҳамма шундай таърифлайди.

М. ҚАЮМОВ.

• Газетхон илтимосига кўра •

Ҳурматли редакция!

Сизлардан «Известия»нинг шу йил 6 октябрь сонида берилган «Поставь себя на его место» мақоласини кўчириб босишни илтимос қиламан. Уни ўқиган айрим ўртоқлар тилимизга давлат тили мақоми бериш масаласида ўз қарашларини қайта кўриб чиқарлар, деган умиддаман.

Салом билан
Абдуқаҳҳор МУТАЛОВ,
хизматчи.

ЎЗИНГНИ УНИНГ

Шамол шундай деворнинг ўзига ёпиштирилган кўп нусхали газета чеккаларини букиб, жон-жаҳди билан йиртқиларди. Газетанинг «Иш ташлаётган Тирасполь» деган номи эътиборни тортди. Шитирлаётган саҳифага кўз югуртирдим: иш ташлаётганларни қувватлаган телеграммалар, стачка комитетининг қарори... Бирдан кутилмаган талабга: паспортлардан «миллати» деган қисмни олиб ташлаб, ҳамма учун бир хилда «СССР граждани» деб ёзишни илтимос қилиб, СССР Олий Советига қилинган мурожаатга кўзим тушди. Бундан чиқди, менга ҳам рус эканлигимни бутунлай унутиш таклиф этиляпти...

Ҳозирги пайтда Молдавияда миллий туйғулар жунбушга келяпти. Ана шу туфайли бу ерда улуғ халқ вакилларига жуда ноқулай бўлиб қолди, улар дабдурустдан ўзларини миллий озчилик ўрнида сеза бошладилар. Бунинг оқибати ўлароқ келажакдан хавотирланиш русларни, уларгина эмас, украинларни ҳам, яҳудийларни ҳам «совет» миллати паноҳига яширинишга мажбур қилмоқда.

Якшанба кунлари Кишинёв майдонларида Халқ фронтидан бўлган ўн минглаб молдаванлар даҳшат билан бақиришаётганда тинч ва хотиржам туриб кўрингчи. Бунинг устига совет байроқлари билан эмас, уч хил рангли байроқлар ва плакатларни силкитишади. Митингларда ва Молдавия газеталарининг саҳифаларида сен кўчманчисан, чақирилмаган келгиндисан, насл-насабсиз манқуртсан, деб турришганда хотиржам уйқуга кетармидинг. Рус кишиси бўлганинг учун таниқли шоирлар қофияли қилиб ҳақоратлашаётганда, карикатурачилар ҳар ҳафтада заҳархандалик билан устингдан кулаётганда тинч ухлармидинг. Буёғи нима бўлади? — руслар, украинлар, яҳудийлар, болгарлар. Молдавияда узоқ йиллар яшаётган кишилар изтироб ва ташвиш билан ўз-ўзларига шундай савол берадилар. Нима учун маъмурлар гиж-гижловчи миллатчиларни, очиқ кўнгилли молдаван халқини лақиллатаётганларни тийиб қўймайдилар?

Албатта, ҳаммасига бир ҳовуч экстремистлар айбдор дейиш қулайроқ ва оддийроқдир. Лекин халқ орасида мана шу миллатчилар нима сабабдан машҳур бўлиб кетди, деган саволни берувчи одамлар кам. Агар бугунги фавқулодда воқеалар молдаван халқининг шаънини кўп йиллардан буён камситилиб келинганлигига жавоб бўлганлиги тан олинса, масала равшанлашади. Ким томонидан камситилган? Фақат биргина иттифоқ-республика тўралари томонидангина бўлмай, ўша яхши рус кишилари томонидан камситилган, улар ўйламай-нетмай молдаван халқининг анъаналари, маданияти, тилини четга чиқариб қўйдилар.

Уч йил бурун мени Молдавияга ишга ўтказишди. Мен зиёлилар биринчи марта юрак ютиб маҳаллий бюрократияга миллий қаршилик кўрсатганлигининг гувоҳи бўлдим. Эътироф этаман, ёзувчиларнинг республика маънавий ҳаётини руслаштириш оқибатлари тўғрисида, молдаван тилининг қандайдир ошхонага суриб қўйилганлиги, одамлар олдида бу тилда сўзлашишга уяладиган юқори синф ўқувчилари тўғрисида кескин, алам билан гапиришлари ҳам мени сира ранжитмади. Келгинди одамларни ўзининг қуёш нурларини эмган, саховатли ерида қабул қилган халқнинг тили ва маданиятига уларнинг аччиғлантирувчи лоқайдлиги ҳақида ҳам гапирардилар.

Ўзим ҳам молдаванча бир оғиз сўзни билмасам-да, Молдавияда Волга ёки Нева соҳилларидагидек ўзимни эркин ҳис қилиб юрганлигим сира ажаблантирмагандек, бу мени сира хафа қилмасди. Заводларда, идораларда, институтларда, мактабларда русча сўзларни эшитардим, ҳамма жойда деворлардаги фақат улуғ, қудратли тилда ёзилган ёзувларни ўқирдим. Пленумларда, сессияларда, ҳар хил йиғилишларда ҳам ҳамма нарса менга тушунарли эди.

Бошқа нарса ажаблантирарди: нима сабабдан менинг янги танишларим, руслар ва украинлар бу ерда ўн йиллаб яшаб, молдаванча сўзлашишга ўрганиб кетишмаган? Йўқ, мен улардан молдаванлар шаънига айтилган душманчилик сўзларини, жаҳлни чиқарувчи ҳазил гапларни эшитмаганман. Уларнинг қизиқмаслиги — молдаван классиклари ва ҳозирги ёзувчиларининг чиройли нашр этилган китобларида нималар ёзилганлиги, ғамгин-сирли дойналарда нималар куйланиши, «Литература ши Арта» газетасида публицистлар нималар ҳақида баҳс юритаётганлиги тўғрисида қизиқмаётганликлари шундоқ кўриниб турарди. Менинг славян биродарларим молдаван тили тўғрисида эътиборсизлик билан «хўш, нима учун уни билиш керак» дердилар. «Лимба молдовеняскэ»ни ўрганишга вақтини сарфлаётган соддадил одамни писанд қилишмасди.

Молдавия мен ишлаётган биринчи республика эмас. Туркманистонда ҳаёт тажрибасидан биламанки, тил орқали миллат қалбида яшириниб ётган муқаддас нарсаларни тезроқ ва чуқурроқ билиб оласан.

Вақт ўтиб борган сайин кўп ўтмай тезда Молдавияда яшаётган русларни лоқайдликда айблаш керак эмаслигини тушундим. Кўп йиллар ҳаётнинг ўзи уларни молдаван тилининг мутлақо нокераклиги тўғрисидаги хулосага олиб келган. Урушдан кейинги қирқ йил Молдавия учун гоҳида унинг ўзига хослик белгилари йўқолиб бориши даври бўлди. Бирон-бир анъанавий молдаванча нарса тўғрисида эслаган ҳар қандай кишиларни миллатчилик билан қўрқитишган. Амалдорлар молдаванчага хайрихоҳлик кўринишларини оз бўлмаса энг катта гуноҳ деб ҳисоблаганлар.

Бундай ҳолда бошқа тилда гаплашувчи аҳолидан молдаванча ҳамма нарсага ҳурмат билан қарашни талаб қилиб бўладими? Революциягача Россия зиёлиларигина миллий чекка ўлкага бориб қолиб ўша ерлик халқ тилини ва маданиятини ўрганган. Ҳозир эса миллий республикада руслардан қуйидаги гапларни ҳам эшитиш мумкин: «Биз сизларни озод қилдик, ўқитдик, ботқоқдан олиб чиқдик, сизларга заводлар қуриб бердик...» Баъзан газеталарда ҳам: «Сизлар биздан қарздорсиз... Унутманг...» деган фикрлар учраб қолади.

Тўғри, унутмаслик керак. Урушдан кейинги очлик йилларида молдаван болаларини қутқариб қолган рус врачлари тўғрисида эслаш керак. Молдавия саноати ва фанини оёққа турғазган россиялик инженерлар ва профессорлар тўғрисида эслаш лозим. Бу ерда фашизмга қарши жангда қон тўккан жангчилар, ҳозирги ветеранлар тўғрисида яна ҳам кўпроқ эслаш керак. Молдавия олдида бу рус кишилари қилган хизматларни унутиш нонкўрлик бўларди. Лекин уларнинг болалари ва набиралари ўша даражадаги ҳурматга даъвогар бўлишга ҳақлимидилар. Уларнинг алоҳида хизматлари нимада? Кечагина бу ерга кўчиб келганлар ҳам нима учун имтиёзлар талаб қилишади. «Катта оға» ўрнида ўзини ҳис қилиш одат бўлиб қолгани учунгинами?

Гап кетаётган бу ердаги «имтиёз» — республикага ном берган халқнинг тилини эгалламаслик ҳуқуқидир. Миллатлараро низолар келиб чиқаётганлигига ана шу ҳам сабаб бўлаётир. Молдаван тилига давлат мақоми бериш керакми, уни лотин ёзувига ўтказиш тўғрими, деган масаладаги баҳс бу йил қизғин ижтимоий эҳтирослар билан давом этди. Бўлажак тил ислоҳотига қаршилик кўрсатиш учун «Единство» («Бирлик») байналмилал ҳаракати туғилди.

Республикани ларзага солган ва мамлакат экономикасига кўп миллион сўмлик, қоплаб бўлмас зарар етказган яқиндаги оммавий иш ташлашлар ўзаро бир-бирини тушунмаслик, очиқдан-очиқ миллатлар ўртасидаги конфронтацияга осонгина айланиб кетишини кўрсатди. Бу эса яхшиликка олиб бормайдиган йўлдир. У жарликка бошлайди.

ТИЛ тўғрисидаги қонун қабул қилиниши билан боғлиқ Молдавиядаги воқеалар ёдда турибди. Тирасполь, Бендер, Рибница аҳолисининг узлуксиз давом этган норозилик митинглари ҳам, республика Олий Совети сессиясидаги тортишувнинг ўзи ҳам (бу тортишув парламент учун ёт бўлибгина қолмай, томонлар учун ҳақоратли ҳам бўлди) узоқ вақт эсдан чиқмайди. Лекин албатта, иш ташлашлар хотирада энг оғриқли чандиқ бўлиб қолади. Бу иш ташлашлар ишчилар коллективларининг сессия ўтказишни кейинга қолдириш ва республиканинг молдаван бўлмаган халқи манфаатларини, уларнинг назарида, камситувчи қонун лойиҳаларини умумхалқ муҳокамасидан ўтказиш талаби билан бошланган эди.

Барибир сессия бўлиб ўтди. Унда қонунларга ён босувчи тузатишлар қабул қилинди. Улар орасида энг муҳим, принципиал тузатиш — МССРда миллатлараро алоқа воситаси сифатида давлат молдаван тили билан бирга рус тилини ҳам эътироф этиш бўлди. Бироқ иш

ҲИСОБОТ ВА САЙЛОВЛАР

ХАЛҚ НАЗОРАТЧИЛАРИ ҲАЁТИДА МУҲИМ ДАВР

ХАЛҚ контроли органларида ҳисобот-сайловлар ўтказилганига ҳам уч йил бўлди. Халқ контроли комитети, группа ва постлари ваколат муддатларининг ўтганлиги муносабати билан СССР халқ контроли комитети қарори билан 1989 йилнинг октябрь-декабрь ойларида халқ контроли комитетлари, группа ва постларида сайловлар ўтказилади. Навбатдаги сайловлар КПСС XXVIII съездига тайёргарлик кўрилаётган бир пайтда ўтказилмоқда.

Бу галги ҳисобот-сайлов мавсуми мазмунан аввалгиларидан фарқ қилади. КПСС Марказий Комитетининг июнь (1987 й.) Пленуми қарорида мамлакатда халқ контролининг ягона системасини ташкил этиш таъкидланган. Шу муносабат билан назоратни бир йўналишга солишнинг вақти келди. Шу вақтгача корхона, ташкилот, бирлашмалар ишлаб чиқариш ва молия-хўжалик фаолиятлари партия комиссиялари, касаба союз, халқ контроли, «Комсомол прожектори» ва бошқа жамоатчилик комиссиялари томонидан тартибсиз суратда текшириб борилди. Кейинги икки йил ичида мамлакат бўйича бир ярим мингдан кўп корхона ва бирлашмаларда тажриба сифатида ягона назорат органлари ташкил этилди. Бу тадбир ўз навбатида юқоридаги жамоат ташкилотлари манфаатларини бирлаштирган ҳолда уларнинг кучларини бир марказга тўплади. Хўжалик юритишни бошқаришнинг янги шароитида малакали ва талабчан назорат пайти келди. Ҳаёт бу услубни оқламоқда.

Бундай тажриба кейинги икки йилда областимиздаги 45 та корхона, ташкилот, колхоз ва совхозларда ўтказилди. Хўжалик раҳбарлари, жамоат ташкилотларининг фикрича ягона халқ контроли комитети (группа)ларини тузиш текширувларнинг сонини кескин камайтирди, шу билан бир қаторда сифатини яхшилади ва самарадорлик ошди. Хўжалик раҳбарлари, мутахассислар текширувларга камроқ жалб этилди.

Ҳисобот-сайловлар ўтказилиши ва унга тайёргарлик муносабати билан КПСС Марказий Комитети СССР халқ контроли комитетининг корхона ва ташкилотларда партия, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларининг келишуви билан жойларда ягона назорат комитет (группа)ларини тузиш ва бу тажрибани кенг ёйиш ҳақидаги таклифини маъқуллади. Шу муносабат билан шаҳар ва район халқ контроли комитетлари, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективлари кенгашлари билан ҳамкорликда бундай ягона комитет (группа)ларни тузадилар. Шу билан бир қаторда меҳнат коллективи кенгашлари билан биргаликда корхона ҳисобидан ягона халқ контроли комитети раиси штатини очиш масаласини кун тартибига қўйиш тавсия этилади. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, озод қилинган ягона халқ контроли комитети раислари штатлари ажратилган жойларда бу усул ўзини оқламоқда. Бу штат учун ажратилган харажат қопланмоқда. Янги истиқболли ишлар пайдо бўлмоқда.

КПСС Марказий Комитети халқ контроли комитетининг территориясида бир колхоз ёки совхоз бўлган қишлоқ Советлари ҳузурида меҳнат коллективлари розилиги билан ягона халқ контроли органларини тузиш ҳақидаги таклифини ҳам маъқуллади. Бу ҳолда назорат ишлари қишлоқ Совети территориясидаги барча граждандар манфаати нуқтаи назаридан олиб борилади. Шунингдек, шаҳарларда коммунал, маиший, савдо, медицина хизмати, маданий-оқартув муассасалари, ободончилик, экология, ва бошқа соҳалар ишини назорат қилиб туриш мақсадида маҳалла комитетлари, турар-жой эксплуатацияси идоралари, турар-жой массивларида территориал халқ контроли группаларини ташкил этиш ҳақидаги таклиф ҳам КПСС Марказий Комитети томонидан маъқулланди.

Халқ таълими, соғлиқни сақлаш, савдо, маиший хизмат соҳаларида халқ назорати группаларини ташкил этишни жойларда эркин ҳолда турлича ҳал этиш ҳам мумкин.

Ҳисобот-сайлов докладларида ва музокараларда группа ва постлар фаолиятини принципиаллик, ишчанлик ҳамда талабчанлик руҳида таҳлил этишга алоҳида диққат қилинмоғи зарур. Шунингдек ишлаб чиқариш планлари ва топшириқларининг бажарилиши, ишлаб чиқариш резервларини қидириб топиш ва ундан фойдаланиш, тежамкорлик ишлари қандай ташкил этилганлиги ҳисоботда акс этиши даркор. Ҳисобот докладларида комитет, группа ва постлар билан бирга ҳар бир халқ назоратчиси ишига баҳо бериш, ўз бурчлари ва берилган ҳуқуқлардан қандай фойдаланганликларини албатта кўрсатилиши тавсия этилади. Меҳнаткашларнинг олдинги ҳисобот-сайловда, шунингдек группанинг меҳнат коллективлари олдида ҳар йили қилган ҳисоботларида билдирган таклиф ва танқидий фикрлари амалга оширилган ёки оширилмаганлиги айтилиши лозим.

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ва СССР халқ депутатларининг I съезди қарорларидан келиб чиқиб халқ назоратчиларининг вазифалари аниқ-равшан белгилаб берилиши даркор. Албатта ҳисобот докладлари группа ва постлар йиғилишларида муҳокама қилиниши ва тасдиқланиши зарур.

Корхона, колхоз, совхоз, муассаса, турли ташкилотлар халқ контроли комитети, группаси аъзолари меҳнат коллективларининг йиғилишида сайланади. Ишлаб чиқариш шароитларига кўра умумий йиғилиш, конференция ўтказиб бўлмайдиган жойларда коллектив вакилларигина қатнашишади. Бу вакиллар эса цех, участка, бўлинмалар йиғилишларида сайланадилар. Группа ва постларда сайловлар очиқ овоз бериш йўли билан ўтказилади.

Группа ва постлар ишини намунали ташкил этиш мақсадида коллективда обрў-эътибор қозонган, энг муносиб кишиларни сайлаш лозим. Шу жараёнда уларнинг назорат ишига мослиги, принципиаллиги, мутахассислиги, малакасини ҳисобга олиш мақсадга мувофиқ. Илгари эришилган тажрибаларни янада такомиллаштириш мақсадида ишда ўзини кўрсатган, актив халқ назоратчиларини кейинги муддатга сайлаш мақсадга мувофиқдир.

Сайловлардан сўнг комитет, группа мажлиси ўтказилади ва ташкилий масалалар кўриб чиқилади. Очиқ овоз билан раис ва унинг ўринбосари сайланади. Шу куни секторлар, маълум йўналишлар бўйича комиссиялар ташкил этилади. Ўн беш ва ундан кўп халқ назоратчиси бўлган группаларда бюро сайлаш тавсия этилади. Пост аъзолари мажлисида эса унинг раҳбари сайланади.

Меҳнат коллективларида шубҳасиз кўпдан-кўп муаммолар, тўпланиб қолган. Айниқса ҳисобот-сайловлар муносабати билан социал аҳамиятга эга бўлган таклиф, танқидий мулоҳазалар билдирилади. Шунинг учун ҳисобот-сайловлар ўтиши билан комитет ва группалар бу масалалар, мулоҳазаларни йиғиши, умумлаштириши ва мажлисларда кўриб чиқиши, уларнинг амалга оширилиши устидан қатъий назорат ўрнатиш ҳамда тузилган тадбирларнинг қандай бажарилаётгани ҳақида меҳнат коллективи олдида мунтазам ахборот бериб туриш тавсия этилади.

В. СЕРОКУРОВ,
область халқ контроли комитети раисининг ўринбосари.

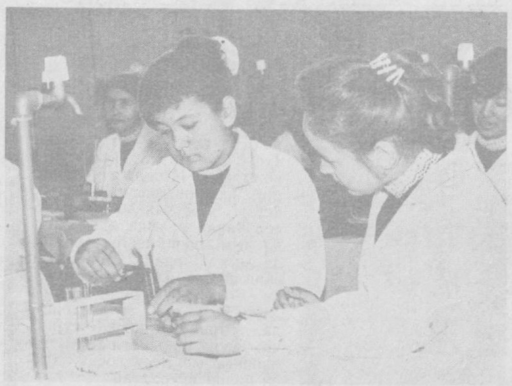

ТАЖРИБА АЛМАШИШДИ

✦ ҚАНДАЙ қилсак, мактаб ишини янада жонлантирамиз? Дарсларнинг форма ва методларини шу кун талаблари даражасига кўтариш учун нима қилиш керак? Куни кеча Тошкент шаҳридаги 273-ўрта мактабда бўлиб ўтган шаҳар мактаблари директорларининг амалий кенгашида шу ҳақда гап борди. Тошкент шаҳар ўқитувчилар малакасини ошириш институти томонидан ташкил этилган бу кенгашда мактаб директорлари ўзларини ўйлантираётган муаммолар ҳақида қизғин фикрлашишди. 273-мактаб дарсларида иштирок қилишди, ўзаро амалий тажриба алмашишди. Бундай яхши анъана келгусида мунтазам тарзда амалга ошириб боришга келишиб олишди.

СУРАТДА: Тошкент шаҳар мактаб директорларининг амалий кенгашидан лавҳалар.

Д. АҲМЕДОВ суратлари.

ГОРЬКИЙ ВА ЧЎЛПОН

Улуғ совет ёзувчиси Алексей Максимович Горький ижод мактабидан таълим олган ва шахсан унинг тарихий нутқини эшитиш, адиб сиймосини кўриш бахтига мушарраф бўлганлардан бири истеъдодли адиб, шоир, ёзувчи, драматург ва моҳир таржимон Абдулҳамид Сулаймонқул ўғли Юнусов Чўлпондир (1897—1939). Ўзининг лирик шеърлари, пьесалари билан элга танилган. «Ёв» номли повести, «Кеча ва кундуз» номли бадиий романи, қатор адабий танқидий мақолалари, ҳикоялари, таржималари билан гражданлар уруши ва 20—30 йилларнинг суронли жабҳаларида ижод этиб, кенг жамоатчиликка танилган, ўқувчилар орасида сезиларли нуфузга эга бўлган Чўлпон пролетар адиблари Максим Горький ва В. Маяковскийларни ўзига биринчи устоз деб билди. Маяковский ва А. Блокдан поэтик маҳорат сирларини, М. Горькийдан эса саҳна асарлари яратиш ва романчилик анъаналарини ўрганди.

Чўлпон Шарқ маданияти, адабиёт ва санъати тарихини чуқур билган улкан санъаткор, нозиктаъб адабиётшунос ва мунаққид ҳам эди. У 1919 йилда «Интернационал»ни таржима қилди, М. Горькийнинг шоҳ асари — «Она» романини (1933 йил). Шарқ ва Ғарб адабиётлари намояндаларининг қатор асарларини илк бор ўзбек тилига таржима қилди ва бу билан таржима санъатида ўзига хос мактаб яратди. У ўзбек тилига ағдарган М. Горькийнинг «Она», «Егор Буличев ва бошқалар», А. С. Пушкиннинг «Борис Годунов», «Дубровский», Н. Гоголнинг «Ревизор», А. Чеховнинг «Ванька», А. Серафимовичнинг «Хотин-халаж қишлоғи», А. Лоҳутийнинг «Европа сафари» асарлари ўзбек китобхонларининг севимли асарлари қаторидан жой олди.

Адибнинг рус ва Европа классик адабиётлари билан ўзбек ва туркий халқларни яқиндан таништириши унинг ленинча халқлар дўстлиги — интернационал дўстлик, биродарлик ва ҳамжиҳатлик ғояларини илгари сурганлигидан далолатдир. Чўлпон инглиз драматурги В. Шекспирнинг машҳур «Ҳамлет» трагедиясини ўзбек тилига илк бор таржима қилиб, театр санъати мухлисларига тақдим этганди.

Чўлпон драматург сифатида ҳам Горькийдан кўп нарсалар ўрганди. 20-30 йилларда «Ҳалил фаранг», «Ёрқиной», «Саркаш қизи», «Муштумзўрлар», «Ўртоқ Қаршибоев» сингари пьесаларини ёзди. Албатта бу саҳна асарларининг ҳаммасини ҳам ғоявий-бадиий жиҳатдан мукаммал асарлар деб бўлмайди. Шунинг учун ҳам унинг «Уйғониш» ва «Соз» тўпламларига киритилган айрим шеърлари, «Ўртоқ Қаршибоев» пьесасидаги камчиликлар матбуот саҳифаларида ўз вақтида танқид қилиб ўтилган эди.

Мураккаб давр ижодкори Чўлпоннинг ижодий кўлами ва тематикаси кенг. Шоир шу куннинг машҳур кишилари ҳақида ҳам ўнлаб адабий портретлар ва илмий-танқидий мақолалар ёзди. Унинг санъатимиз тарихи ва истиқболи ҳақида ёзган «Базим чолғу тўдаси», «Эски танбур нотаси» асарлари, «Москвадаги драма студиямиз», «Маликаи Турондот», «Турсуной саҳнада», «Ўзбек давлат труппаси Фарғонада», «Ашулага ишқибоз» (Ҳ. Носирова ҳақида), «Саҳна сирларига ошно санъаткор» (артист Л. Назруллаев ҳақида), «Катта тўйга тайёргарлик» ((Абулқосим Лоҳутий ҳақида), «Катта мактаб эгаси» (М. Горький ҳақида) сингари очерк ва мақолалари шулар жумласидандир.

Чўлпон 1935 йилда СССР Ёзувчилар союзининг Пленумида иштирок этиб, М. Горькийнинг санъаткорлар анжуманидаги тарихий нутқини тинглайди. Кейинчалик Горький сиймосига бағишланган «Катта мактаб эгаси» мақоласида пролетар адабиёти йўлбошчисининг мамлакатимиз ички душманларини ўз нутқида ҳушёрлик билан

АДАБИЙ МЕРОСИМИЗНИ ЎРГАНАМИЗ

фош этганлигини алоҳида таъкидлайди.

«Она» романининг Чўлпон томонидан ўзбек тилига таржима қилинганига (1933 й) ярим асрдан ортиқ вақт ўтди. Кейинги олти йил ичида (1933, 1935, 1936, 1937, 1939— йилларда) роман Чўлпон таржимасида оммавий нусхада қайта-қайта нашр этилди. Адиб «Она» романини ўзбек тилига таржима қилар экан, энг аввало у М. Горький руҳий оламини тўғри идрок этишга, ёзувчининг санъаткорлик маҳоратини тўла ва атрофлича талқин этишга интилади. Россия тарихи билан боғлиқ бўлган революцион тарихий воқеликни ўзбек китобхонларига бенуқсон етказишга ҳаракат қилади. Чунончи асардаги «Биринчи Май» воқеаси шундай тасвирланади: «Ишчилар Биринчи Майни байрам қилмоққа чиқарган варақаларини ҳар кеча деярли деворларга ёпиштирдилар, улар ҳатто полиция эшикларида ҳам кўриниб қолар, фабрикадан ҳар куни деярли топиб турардилар. Эрталаб полициячилар сўкина-сўкина ишчилар маҳалласини айланишар, деворлардаги бинафша рангли қоғозларни йиртиб ва қирқиб ташлар, тушга бориб у қоғозлар ўткинчиларнинг оёқлари остида пирпираб кўчаларда яна учмоққа бошлар эди».

Ҳассос санъаткор Чўлпон ўз ижод жараёнида М. Горький ва В. Маяковскийлар адабий мактабига қайта-қайта мурожаат этади. Улардан бадиий маҳорат, характерлар яратиш, портрет чизиш, қаҳрамонларнинг руҳий психологиясини тасвирлаш санъатини, энг муҳими воқеликни революцион тараққиёт фонида кўрсатиш йўлларини ўрганади. Буни биз Чўлпоннинг 1936 йилда нашр этилган «Кеча ва кундуз» романида яққол кўришимиз мумкин. Унда маҳаллий ҳокимлар ва чор чиновниклари зулмига қарши меҳнаткаш халқ оммасининг норозилик кайфиятлари ва зўрликка қарши ғалаёнлар, исёнлар тасвирланади. Адолатсизликка қарши халқ норозилиги 1916 йилдаги чор чиновникларининг маҳаллий халқ вакилларини зўрлик билан мардикорликка олиш воқеалари билан боғланиб кетади.

Асар баҳор фасли манзараларини чизишдан бошланади:

«Ҳамал келди, амал келди.

Ҳар йили бир келадиган баҳор севинчи яна кўнгулларни қитиқлай бошлайди. Яна табиатнинг дилдираган танларига илиқ қон югурди...

Толларнинг кўм-кўк чочпўпаклари, қизларнинг майда ўрилган кокилларидай селкиллаб тушмоққа бошлади. Муз тагида лойқаланиб оққан сувларнинг ғамли юзлари кулди: ўзлари ҳорғин-ҳорғин оқсалар-да, бўшалган қул сингари эркинлик нашъасини кемира-кемира илгари босадилар. Симёғочларнинг учларида якка-якка қушлар кўрина бошлади. Биринчи кўринган кўклам қуши, биринчи ёрилган бодироқ нашъасини беради. Булутур экилиб, кўп қошларни қорайтирган ўсма илдизидан яна бош кўтариб чиқди...»

Кези келганда шуни афсус билан таъкидлаш зарурки, адибнинг «Кеча ва кундуз» номли тарихий романи ўзбек совет адабиётшунослигида ҳали ўз баҳосини олган эмас. Асарнинг «Кундуз» деб номланган қисми қўлёзма ҳолида йўқолган.

Чўлпон М. Горький асарларни ўрганиш ва таржима қилиш билан бирга улуғ санъаткор ижодини ўқувчилар оммаси орасида кенг тарғиб этди. Унга бағишлаб мақолалар ва шеърлар ёзди. Устозининг ўлими барча ижод аҳлини қайғуга солганлигини Чўлпон ўзининг қуйидаги тўртлигида шундай ифодалайди:

— Яхши бор, бизни етим
қўйган буюк устозимиз!
Яхши борким, сендан
олган руҳини ижодимиз!
Сен ўзинг кўргандингки,
турмуш чиркидан
топдинг нажот,
Энди биз Эркин Ватан,
юксак Ватан авлодимиз!

Адабиёт ва санъат умумхалқ мулки ҳисобланар экан, устоз ва шогирд адиблар — Горький билан Чўлпон қолдирган адабий мерос ҳам китобхонлар эъзозида бўлаверади.

М. ҲАСАНОВ,
филология фанлари номзоди, доцент.

• Газетхон илтимосига кўра •

ЎРНИГА ҚЎЙИБ КЎР

АНА ШУНДА МИЛЛИЙ ТУЙҒУЛАР ҚАНЧАЛИК НОЗИКЛИГИНИ ТУШУНАСАН

ташлашлар давом этди. Республика иш ташлашлар комитети 200 дан ортиқроқ корхоналарнинг ўн минглаб ишчилари номидан сессия қарорига бўйсунишдан бош тортди. Бир қанча сиёсий талаблар қўйилди. Тил тўғрисида қабул қилинган қонунлар нимаси билан молдаван бўлмаган аҳоли манфаатларини бунчалик камситди? Мен Кишинёв ва Тираспола қонунларни бутунлай рад этган одамлар билан суҳбатлашдим, лекин улар қаршилик кўрсатаётганликларининг сабаби нимада эканлигини асосли тушунтириб беролмадилар. Ваҳоланки бу қонунлар рус тилида ҳар қандай идораларга оғзаки ёки ёзма равишда мурожаат қилиш, бу тилда билим олиш ҳуқуқини беради... Молдаван бўлмаган аҳоли кўпчиликни ташкил қилувчи Тирасполь, Бендер, Рибница ва бошқа бир қатор районларда истиқомат қилувчиларни, тил ҳуқуқлари алоҳида ҳимоя қилинган гагаузлар тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади, қонун умуман молдаванча гапиришга мажбур этмайди. У ҳамма жойда рус тили ёки она тилидан фойдаланишларига тўла имконият беради.

Икки тилни — молдаван ва рус тилини билиш талабини қонун фақат мансабдор шахслар ва ўз иши юзасидан аҳоли билан кенг муомалада бўлувчи мутахассислар олдигагина қўяди. Менимча, шундай бўлиши табиий ва ҳаққонийдир. Бемор молдаван аёлни тушунмайдиган врач шифокор бўлиб қаёққа борди? Доимо таржимонга муҳтож журналистни тўлақонли журналист деб бўладими? Харидор нимани истаётганлигининг фаҳмига етмайдиган сотувчининг нима кераги бор? Қонун рус кишисига молдаван тилини ўрганиш, ўрганганда ҳам ўз хизмат вазифаларини бажариш учун лозим бўлган ҳажмда ўрганиш учун олти йил, бир қатор шаҳар ва районларда эса ҳатто етти йил муҳлат беради. Бу камситишми қўйинг-э! Кунига биттадан сўз ўрганилганда ҳам бир-икки йилдан сўнг билиб олиш мумкин.

«Иккита давлат тили бўлсин!» — талаб қилишарди иш ташловчилар. Улар республика номи билан аталаётган халқ тили бу ерда сўзлашадиган халқларнинг шунчаки тилларидан бири эмаслигини тушунишни истамасдилар. У давлат тилига айланиб, юридик фактлигини таъкидлади. СССР — миллий давлатларнинг ихтиёрий иттифоқидир. Лекин бу бизда бутунлай унутилган факт эди. Молдаван ўз юртида яшаб, ўзини она тилиси даврасида эркин ҳис этишни истайди ва унинг рус ёки украиндан фарқли равишда ана шундай бошқа жойи дунёда йўқ. Агар молдаванча гапирсам тушунишармикан, деб атрофга аланглаб боқиш унинг жонига теккан. У Молдавияда ўзини ҳамма албатта тушунишини истайди. Унга рус тилида мурожаат қилган одамларни ўзи тушунгандек тушунишларини истайди.

Лекин «катта оға» психологияси яшовчандир. Ёзувни «лотин ёзуви»га ўтказишга йўл қўймасликни бугунги кунда молдаванча қандай графикада бўлишидан қатъий назар уни барибир ўқишни билмайдиганлар талаб қилмоқдалар. Улар зубрли треколор байроқни силкитманг, дея молдаванларни таъқиқламоқдалар. Молдаванлар бу рамзни чинакам тарихий рамз деб ҳисоблайдилар. «Тил ва маданиятнинг румин-молдован айнанлиги тўғрисида гапириш керак эмас» — бу ерда ҳам яна ўзларини бош ҳакам ҳисоблаб буйруқ берадилар улар.

Грузияда яшайдиган арманлар грузинлар учун ҳақиқий миллий нарса нима ҳисобланади-ю, нима миллий ҳисобланмайди, деб кўрсатиб беришармиди, буни ҳеч тасаввур қилолмайман. Шундай экан, Молдавия қишлоқларининг деҳқонлари овоз берган халқ депутатларини чақириб олишни тирасполлик ишчилар талаб қилиши ўринли эмас. Молдавия Халқ фронти ҳам гагаузларга автономия керакми ёки йўқми деб фикр юритмасликлари лозим. Бундай аралашиш халқларни бир-бирига қарама-қарши қилиб қўйишигина мумкин.

Молдавияда руслар, украинлар, яҳудийлар, гагаузлар, болгарлар ўзларини байналмилал деб атаб, ўз тилини тиклаш тўғрисида орзу қилаётган молдаванларнинг миллий эзгу умидларини тушунишни истамаётганликларини қандай изоҳлаш мумкин? Ҳатто қабул қилинган қонунларни рад этиш учун иш ташлашларгача боришди.

— Биз молдаван тилига ҳеч қандай қарши эмасмиз! — дейди республика иш ташлаш комитетининг раисларидан бири В. Риляков.— Бу тилга давлат мақоми ҳам, шубҳасиз, керак. Лекин нима учун қонунларда бизнинг шаҳримизда, Молдавиянинг бошқа шаҳарларида азалдан таркиб топган тил вазияти сира ҳисобга олинмади? Нима учун республикада миллатчилик кайфиятлари кучаймоқда? Бу бизни нимага олиб боради?

Ҳа, гап фақат тил тўғрисидаги қонунларда эмас, кўпроқ бу қонунлар яширин ва ошкора миллатчилар қўлида барча молдаван бўлмаганларни камситиш қуроли бўлиб қолади, деган очиқдан-очиқ ташвишдадир. Хавотирланиш учун асос бор. Норасмий жамиятлар етакчиларининг нутқларида, мақолаларда ва митинглардаги «кўргазмали агитация»да Молдавия бошидан кечираётган ижтимоий офатлар ва қийинчиликларнинг айбдорлари маъмурий-буйруқбозлик системаси, сталинчиликнинг тикланганлиги ва турғунлик эмас, балки руслар, келгиндилар, «кўчманчилар»дир деб эълон қилинмоқда. Майдонлардаги қизил сўзлар деярли шу заҳоти маиший шовинизмга айланиб кетмоқда: корхоналар, мактаблар, касалхоналарда миллатлараро муносабатлар тобора таранглашмоқда. Одамлар оилавий дўстлашишни тўхтатмоқдалар, эр-хотинлар ўртасида ҳам миллий негиздаги жанжаллар кўпайиб қолди.

Мана буниси жуда ярамас ҳолдир: ижодий ва илмий зиёлилар буни кўрсалар ҳам хавфли йўлдан озишларни тўғрилашга ҳатто уринмаяптилар. Аксинча, тарихчилар бир вақтлардаги жанжалларни асрлар қаъридан кавлаштириб толмоқдалар, публицистлар ва шоирлар ўз ҳамюртларининг шаънига қаттиқ тегмоқдалар, эски дардларни қўзғамоқдалар, «дилозорлар»га таъна қилмоқдалар.

Бугунги кунда Молдавияда яшовчи русларгина эмас, ундаги ҳар бир тил вакили молдаванларнинг ўз бирлиги билан завқланишини ниҳоятда жиддий қабул қилмоқдалар. Майдондан минглаб кишиларнинг «Ной синтем акасэ» («Биз ўз уйимиздамиз») деган ҳайқириқ овозларини эшитганда улар ўзларига савол бермоқдалар: хўш, мен қаердаман? Меҳмонга келганманми? Ўзга юртданманми? Агар олти йилдан кейин эмас, эртагаёқ расмиятчи мендан молдаван тилини билишни талаб қилса нима бўлади? Бундан буён ходим тўғрисида унинг ақлига ва лаёқатига қараб эмас, паспортига қараб баҳо беришса-чи?

Иш ташловчилар ана шунинг учун ўжарлик қилишди, деб ўйлаш мумкин. Ўзларини ҳурматлашга мажбур этиш керак! Куч намойиш қилиб тинчликка эришиш уёқда турсин, дўстликни мустаҳкамлаб ҳам бўлмайди. Қўшни халқнинг ҳаётига яхши, самимий қизиқиш билан қараганлик учун ҳурмат қиладилар. Мурувватли бўла билганлик, ўзганинг дардини ўзиникидек қабул қилишга тайёр турганлик учун ҳурмат қиладилар.

Гумонсираб, бир-бирини айблаб, кўролмай яшаш мумкин эмас. Аҳолининг салкам 40 фоизи Молдавиянинг «этносини ёмонлаштирмаслик учун» уни ташлаб кетиши мумкинлигига ўта экстремистлар ҳам ишонмасалар керак. Молдаванларнинг ўзлари ҳам бундай бўлишига асло йўл қўймайдилар! Чунки ҳар бир она фарзандини биладиган врач даволашини истайди, врачнинг исм-шарифи қандайлигининг эса сира аҳамияти йўқ. Чунки рисоладаги ҳар қандай одамга у ўтирган самолётни қандай миллатга мансуб бўлмасин ўз ишининг билимдони бошқариши муҳимдир. Колхоз ва заводни ҳам ақлли хўжайин бошқарсин.

«Биз бу ерда яшашимиз керак!» — омманинг кайфиятига таъсир қила оладиган одамларнинг ҳаммаси «давра столи» теварагига ана шу шиор билан йиғилиши лозим. Молдавияга ҳозир тинчлик керак, тинчликда ҳамма ғолиб бўлади, чунки бугун миллатлараро баҳсда енгиб чиқсангиз, шубҳасиз, ютқазасиз. Чунки мағлуб бўлган одам сиз билан ёнма-ён яшайди, унинг болалари сизнинг болаларингиз билан, набиралари — набираларингиз билан яшайди. Уларнинг хавфсизлиги ва ороми тўғрисида ўйлаб кўриш керак эмасми? Қўшнинг баджаҳл ва таджанг бўлса, яхши бўладими? Яхши уй эгаси ҳамма учун хонадонида самимийлик ва шинамлик бўлиши устида доимо қайғуради. Лекин у қандай яшаши кераклиги тўғрисида четдан кўрсатма беришларини ёқтирмайди.

Молдованинг сулув чеҳрасини хунук қилаётган жаҳл ажинлари кўпаймай, аксинча, силлиқлашади, деган умид билан яшайман. Ва ўз фарзандини молдованча болалар боғчасига онгли равишда берган биринчи рус аёли тўғрисида эшитишни орзу қиламан.

Э. КОНДРАТОВ.
«Известия»нинг ўз мухбири.
Кишинёв.
(«ИЗВЕСТИЯ», 6 октябрь).

СЎНГГИ СОАТДА

✦ ВАШИНГТОН. Бугун фожиали хабар Шимолий Америка қитъаси бўйлаб яшин тезлигида тарқалди: АҚШнинг Тинч океан соҳилидаги энг катта савдо ва саноат марказларидан бири — Сан-Францискода кучли зилзила бўлди. Қурбонлар бўлгани ва вайронагарчилик юз бергани эҳтимолдан ҳоли эмас. Сешанба куни Шимолий Калифорнияда айниқса кучли ер силкиниши сезилди, деб хабар қилди ЮПИ агентлиги. 10 балли шкала бўйича зилзила кучи 6,5-7 баллга етди. Ер қимирлаши тахминан 15 секунд давом этди.

Коммуникациялар ва алоқа линиялари ишдан чиқди, телефон-телеграф алоқаси узилди. Шаҳарни қўшни Окленд билан боғлаб турган кўприкнинг бир қисми Сан-Франциско кўрфазига қулаб тушди. Кўприкдаги одамлар сувга тушиб кетди, бироқ улардан нечтаси ҳалок бўлганлиги ва жароҳат олганлиги маълум эмас.

ЮПИ агентлигининг хабар қилишича, Сан-Франциско кўрфазида яшовчи америкаликлар бундай кучли зилзила бўлганлигини эслай олмайдилар.

Дастлабки маълумотларга қараганда зилзила натижасида Калифорнияда 50 дан кўпроқ одам ҳалок бўлди. Шундан камида 40 нафари Окленд яқинидаги катта йўлда автомобиль фалокатида ҳалок бўлди. Кучли ер силкиниши оқибатида бир неча ўн автомашинанинг ҳайдовчиси машинани бошқара олмай бир-бирига бориб урилди ва натижада автомобиль фалокати юз берди.

✦ БРАЗИЛИА. Сан-Паулу шаҳрида Бразилия Компартияси Марказий Комитетининг пленуми бўлди, унда шу йил 15 ноябрда бўладиган президент сайлови муносабати билан мамлакатдаги вазият, шунингдек Бразилия Компартиясининг президент ва вице-президент лавозимларига номзодлари Роберту Фрейри билан Сержиу Ароуканинг сайловолди кампанияси қандай бораётганлиги таҳлил қилинди.

Пленумда қабул қилинган ва «Воз да унидади» газетасида эълон қилинган сиёсий резолюцияда коммунистлар номзодининг кўрсатилиши Бразилиянинг ички ва ташқи сиёсатининг асосий масалалари юзасидан жиддий мунозарани кенгайтириш учун муҳим омил бўлганлиги, БКП сафлари бирлигини мустаҳкамлашга ҳамда унинг фаолиятига кўпгина таниқли демократларни жалб этишга имкон берганлиги таъкидланади.

✦ БУДАПЕШТ. Бугун Будапештда Венгрия Халқ Республикаси давлат мажлиси сессияси ўз ишини давом эттиради.

Депутатлар ВХР конституциясига тузатишлар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини кўриб чиқадилар. Сессияда конституцион суд, партияларнинг амал қилиши ва уларнинг хўжалик фаолияти, парламент депутатлари ва республика президентини сайлаш, жиноят кодексига тузатишлар киритиш, ишчи милициясини тугатиш, ВСИП ҳамда мамлакатдаги турли жамоат ташкилотлари мулки тўғрисидаги қонун лойиҳалари, бошқа ҳужжатлар ва масалалар ҳам муҳокама қилинади.

Венгрия Социалистик партияси Президиумининг аъзоси, ВХР Министрлар Кенгашининг раиси Миклош Немет давлат мажлиси сессиясини очиш чоғида сўзлаган нутқида, мамлакат ҳукумати парламентда вакиллари қатнашаётган, ўз фаолиятида, энг аввало, миллат манфаатларига амал қилаётган барча кучларга таянажагини таъкидлади. Биз ўзимизни «сўл» ва социалистик сиёсий йўлни ўтказувчи миллат ҳукумати, деб биламиз, деди нотиқ. Шу сабабли, янги партия — Венгрия Социалистик партияси тузилганлигини табриклаймиз. Бу партиянинг программаси ҳукуматнинг стратегик йўлига уйғундир, деди ВХР Министрлар Кенгашининг раиси.

(ТАСС, 18 октябрь).

СЎНГГИ СОАТДА

• Сўраган эдингиз •

НОДИР ҲИСЛАТЛАР СОҲИБАСИ

Мамлакатимизда кучли экстрасенс сифатида танилган Жуна Давиташвили ўзгалар вужудига таъсир ўтказишдек ноёб хислатидан ташқари яхшигина шоира ҳам эмиш. Шу гап ростми?

Н. ЮНУСОВА, ТошДУ талабаси.

Жуна Давиташвили... Номи атрофида бир-бирига зид турли фикрлар, миш-мишлар уммони бу даражада туғён ураётган бошқа бир кишини топиш амри маҳол бўлса керак. Бу ғайриоддий нозик аёлнинг шуҳрати ва овозаси аллақачон мамлакатимиз сарҳадлари оша хорижга ҳам ўтди. Уни АҚШда, ГФРда, Италияда, Югославияда, Болгарияда, бир қатор араб мамлакатларида ва бошқа ерларда яхши биладилар. У ҳақда фильмлар суратга олишмоқда, китоблар ёзилаётир. Буларнинг бари эса унинг бошқа одам вужудига тегмай туриб қўллар орқали таъсир ўтказа олиш қобилияти туфайлидир. Бу усулга қўҳна ассирий ва шарқ тиббиёти услублари асос қилиб олинган.

Инсон вужудини турли хасталиклардан қандай «сақлай билиш», чарчоқ, ҳолсизлик, бош оғриғи, бел оғриғи, одамни безовта қиладиган, унга азоб берадиган бошқа дардларга барҳам бериш сирлари Жуна оиласида авлоддан-авлодга ўтказилиб келинди. Бир қатор касалликларнинг олдини олиш ва уларни даволаш борасидаги Жунанинг кўп йиллик тажрибаси у билан ҳамкорликда ишлаган физиклар ва медикларнинг тадқиқотларида назарий жиҳатдан асослаб берилди.

Жуна шахсининг нодирлиги ўта юқори сезувчанлик ҳамда бошқа одам вужудига ижобий таъсир ўтказа билиш хусусияти билан кифояланиб қолмайди. Кубандаги ассирийлар қишлоғида туғилиб ўсган бу мураккаб тақдирли аёл ўзини назмда ҳам, насрда ҳам, рангтасвир санъатида ҳам бирдай қобилиятли эканлигини намойиш эта олди. Боз устига унинг қўшиқлари радиода, телевидениеда, эстрадада янграб турибди. Жуна ижодиёти табиатга, инсонга меҳр-муҳаббат ҳисси билан йўғрилган.

1988 йилда «Физкультура ва спорт» нашриётида чоп этилган «Қўлларимни эшитаман» номли китобида Жуна фақат ўзи ва ўз ижодиёти ҳақида ҳикоя қилибгина қолмай, касалликларнинг олдини олиш ва уларни даволаш усуллари билан ҳам ўртоқлашади.

Жуна ўз даволаш усулларини аҳоли ўртасида тинмай тарғиб ҳам этади. Унинг фикрича қунт қилган ҳар бир киши бу усулларни бемалол ўзлаштира олиши мумкин эмиш. Ҳар ҳолда у бир ойда икки марта Москвадаги Арбат кўчасида йиғилган юзлаб одамларга бу соҳада текин сабоқ бермоқда.

Шуни ҳам айтиш лозимки, бу йил баҳорда Грецияга таклиф қилинган Жуна, у ердан медицина фанлари доктори фахрий унвони соҳибаси бўлиб қайтди.

Суратларда: Жуна Давиташвили; Арбатдаги бепул сабоқлар; Жунанинг журналларда чоп этилган асарларидан намуналар.

ТАСС суратлари.

ҚАРДОШЛАРИМИЗ ФИЛЬМИДА

✦ КИНОСАНЪАТИ мухлислари совет разведкачиси Чадиёров ҳақида ҳикоя қилувчи «Атаманнинг тугатилиши» ва «Транссибирь экспресси» фильмларини яхши биладилар. Яқинда «Қозоқфильм» киностудиясида детектив жанридаги мазкур кинотрилогиянинг якунловчи учинчи картинаси — «Маньчжурия варианти» лентаси суратга олинди.

А. Ромовнинг «Хокуман-отель» қиссаси асосида ишланган бу фильм воқеалари 1945 йил августида, Маньчжурияда бўлиб ўтади. Бу вақтда у ерда япон миллатига мансуб олти миллион тинч аҳоли ҳамда Квантун армиясининг бир ярим миллион солдат ва офицерлари бор эди. Япония урушда мағлуб бўлаётгани ва армиядаги юқори лавозимли кишилар орасида иккиланишлар мавжуд эканлигига қарамай, тажовузкор кайфиятдаги ҳарбийлар Маньчжурияда сўнгги томчи қон қолгунча жанг қилишга даъват этмоқда эдилар. Тақдир тақозоси билан Чадиёров — Исидзима (актёр Асанали Ашимов) фожиали воқеалар марказига тушиб қолади...

Фильмдаги бош роллардан бири — япон махфий полицияси «Токко» ходими, майор Мицуи ролини ўзбек актёри Ёдгор Саъдиев ижро этган. У ҳар ерда ҳозиру-нозир, тажрибали, воқеалар ривожини олдиндан кўра биладиган, маккор разведкачи образини маҳорат билан талқин эта олди. Унинг ижросидаги Мицуи совет разведкачисини узоқ таъқиб этади ва оқибатда унга топширилган вазифани барбод эта олмаса-да, аммо, Чадиёровнинг ўлимига сабаб бўлади...

Фильмни ноябрь ойида экранга чиқариш мўлжалланмоқда.

У. ҲИКМАТОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги
М. Қориёқубов номли ўзбек давлат филармонияси
В. И. ЛЕНИН НОМЛИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

26 октябрь соат 19.00 да

«ЁШ ИЖРОЧИЛАР САНЪАТИ»

Тошкент вилояти Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

ОЛИМЖОН ОРИФЖОНОВ
ва хонанда
МАҲМУДЖОН АЗИМОВ

КОНЦЕРТИ

ПРОГРАММАДА:

Ўзбекистон ССР халқ артисти
МАЛИКА АҲМЕДОВА
раққосалар: Элвира НОРБОЕВА, Шоира ҒОИИБНАЗАРОВА қатнашадилар.

Концерт программасини Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

БИЛЕТЛАР СОАТ 14 ДАН БОШЛАБ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИ КАССАЛАРИДА СОТИЛМОҚДА.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

22—25 ОКТЯБРЬ КУНЛАРИ СОАТ 20.00 ДА
СССРда БИРИНЧИ МАРТА

КАТТА ШОУ-ПРОГРАММА

ҚЎШИҚЛАР МУАЛЛИФИ ВА ИЖРОЧИСИ АМЕРИКАЛИК

Александр ВАЙНЕР

ПРОГРАММАДА:

Лилиана Дайкова, Людмила Розанова, Оля Фаворовская.

«ГОЛЬФСТРИМ» ва «ПОП-СЕРВИС»

ГРУППАЛАРИ

ИШТИРОК ЭТАДИ

Касса дам олиш кунисиз соат 10 дан 20.00 гача очиқ. Олдиндан билетлар сотиш кассаси ишлайди.

КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ ТУШИШ УЧУН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

«ОРИЕНТИР» КЎМАК БЕРАДИ

КЎП ИХТИСОСЛИ «ОРИЕНТИР» КООПЕРАТИВИНИНГ ПОЛИКЛИНИКАСИГА МУРОЖААТ ЭТИШ БИЛАН СИЗ МАЗКУР ЙЎНАЛИШЛАР БЎЙИЧА МЕДИЦИНА ЁРДАМИ ОЛАСИЗ:

Тошкент шаҳридаги етакчи медик-мутахассислардан — невропатолог ва педиатр, кардиолог, логопед, ЛОР врачи, дерматолог, стоматолог, гинеколог, фонеатр(овоз пайчаларини даволовчи мутахассис)лар Сизларни ва болаларингизни даволашга доир зарур маслаҳат ва тавсияларни берадилар; кекса ёшдаги кишилар диққатига шуни маълум қиламизки, поликлинкада гериатр-врач ҳам иш бошлади;

Энг замонавий усуллар ва медицина жиҳозларини, хусусан эндоскопия (ошқозон-ичак касалликлари билан хасталанган беморлар учун), иридодиагностика (кўз қорачиғига қараб касалликларни аниқлаш)ни қўллаган ҳолда текширувдан ўтказиш.

Даволаш, шу жумладан, ноанъанавий усуллардан бўлмиш лазер нурланиши (ошқозон яраси, гинекологик касалликлар, стоматитлар ва пародонтозлар, трофик яралар, остеохондрозлар, бўғим касалликлари), нина-рефлекс терапияси, гиёҳлар, гипноз билан даволаш, умумий ва гинекологик массаж, нуқтали массаж, электропунктура, мануаль терапия, физиотерапевтик (юқори ва қуйи частотали токлар, ультра-бинафша нурланиш терапияси, электр массаж ва вибромассаж) даволаш.

ДИҚҚАТ!

«ОРИЕНТИР» шунингдек, қуйидаги ҳолларда ҳам Сизга ёрдам беради:

Бутейко ва Стрельникова методи бўйича даволаниш;

церебрал параличнинг айрим формалари билан касалланган болаларни даволаш (махсус тренажерлар ёрдамида).

Даволаш косметика кабинетида теридаги нуқсонлар бартараф этилади, озуқа маскалари ва гигиеник массаж қилинади, шунингдек, ўсмирларга ўтиш ёши билан боғлиқ ўзгаришларни даволашда ёрдам кўрсатилади.

Лекторийда сексопатология, неврозлар, диетотерапия бўйича маърузалар курсини тинглайсиз. Бу маърузаларни Тошкентдаги етакчи мутахассислар ўқийдилар.

Барча текширишларни аноним тарзда ўтказиш мумкин.

Сизни қизиқтирган мутахассисларнинг иш тартиби тўғрисида **45-99-54, 45-99-56, 45-90-57, 78-56-63** телефонлари орқали маълумот олишингиз мумкин.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Шарқ тонгги кўчаси, 16-уй (метронинг «Ҳамза» станцияси). Иш соатлари — соат 10 дан 20 гача, дам олиш кунисиз. Консультация ва даволаш — сиз учун қулай бўлган исталган вақтда ўтказилади.

«ОРИЕНТИР» КООПЕРАТИВИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

Абдулла Қодирий таваллудининг 95 йиллиги олдидан

Шу йилнинг декабрь ойида Абдулла Қодирий туғилган куннинг 95 йиллиги кенг нишонланади. Шу мақсадда республика Ёзувчилар уюшмаси билан Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институти ҳамкорлигида юбилей тадбирлари белгиланди. Жумладан, «Меҳробдан чаён» романи яратилганига 60 йил тўлиши муносабати билан ёзувчи яшаган ҳовлида адабий анжуман, Қўқон ва Марғилон шаҳарларида адабий кечалар, учрашувлар уюштириляпти. Тарихий ва маданий ёдгорликларни асраш Тошкент шаҳар бўлими ёрдами билан А. Қодирий уй-музейининг дастлабки лойиҳалари яратилмоқда.

Қуйида ёзувчининг 1925 йил «Муштум» журналида турли адабий тахаллуслар билан эълон қилинган ҳажвий асарларидан намуналар ўқийсиз. Мазкур асарлар матнини ёзувчининг набираси, журналист Хондамир Қодирий тайёрлаган.

ШИНГИЛ ҲАЖВИЯЛАР

ЯНГИ ТАЪЙИНЛАР:

Муштумнинг қайси бир сонида «Сузук ота хўжалар жумҳурияти»нинг тузилиши ва бошқа хусусларида ёзилиб ўтган эди. Журнолни батартиб ўқиб борувчиларға маълум бўлса керак!

Мана шу жумҳуриятда муҳим, муҳим ўринларга кишилар белгиланди.

Жумҳуриятнинг бошлиғи Сузук отадағи машҳур бир эшон бўлғонлари учун шу ердаги масжиднинг неча йилги қадрдон имомини ўриндан бекор қилиб, ният қилишни билмайдурғон ўзларининг ўғилларини имом белгиладилар.

Сўфи ўзларининг хусули хос итлари бўлғонлиғидан ўз ўрнида қолдирилди. Ақл овар бўлиб номозхон коммунистлардан бирининг отаси ўтди.

Жумҳуриятни, айниқса хасти эшонни теваракдаги душманлардан сақлаб туриш вазифасига ўз маҳаллаларида бўлғон муттаҳам бир қиморбозни интихоб қилинди.

Ҳар ким шу янги жумҳурият кўчасидан вақти бевақт ўтса пропуска сўрамай илигидан оладур.

Бундан бўлак бир қанча ўринларга киши белгилаш кичик президиумнинг ихтиёрига қолдирилиб мажлис ёпилди.

Мухбир «Ж».

Муштум: — Нима бало, ўзинг ҳам номозхонми? Ният билгани қайси шаҳарни олиб берадир, билмаганда қайси шаҳарни, имомгарчиликка ит ҳам ярайдур, қуш ҳам; қайси бир имомнинг тузукрак саводи бор, жоним!

«Муштум»нинг 1925 йил 11-сони.

ЭЧКИНИ ОТИ АБДИКАРИМ

Қўйнинг косасини оқартириш эбида, аммо эчкининг оти Абдикарим:

Айни чўллоғон кезда бир бечора сув келтирди. Худди ичиб турғон пайтда битта нахс кўвачани синдирди. Оғзи қийшиқ бўлса ҳам бойвачча гапирсин. Янги чиқғон жимжималик ҳақиқатка қарағанда яна ўша жонасники маъқул!

Домлаларча айтсак фалак кажрафтор, ҳақиқат сўқр ва мақтовлиқ сигирлари қиср эмиш. Зеро шу хумсо фалакни уч кунгача ўзинг синағон йўрғасида кўрганинг борми? Ахтахонангга қантарғон арғумоқингнинг тезагидан бошқа нимасига эга бўлдинг? Ҳақиқат сўқр бўлмаса нега унга битта харидор чиқмабдир? Ана шу тўғриларда ҳам бир ўйлаб боқ, хонавайрон!

Тузук, сен яхши ният билан тариқ ва устига сувлар сепасан. Натижа? — Уйи куйсин натижанинг, боласи ўлсин, бурнига ел тушкан ҳақиқатнинг кўнгли айнайдир.

Бу элнинг неси кўб? — чўталчиси ёки буталчиси. Айтиш уят, аммо айтмаслик номус. Қўлдан бир иш келиши гумон, бироқ иштаҳа карнай! Дармон йўқ ва лекин юракнинг қора бурчакини обод қилғон бир армон бор.

Нима қилсин бечора?

— Туф!

Ичиб турғон ошингга бир муфсид томонидан шу меҳрибончилиқ. Товоқ-қошиққа ит тегди. Ош ихтиёрингдан кетди.

Тошпўлат ака: «сўзимнинг тариқча гидирини топсанг худоға сол!» деб онд ичадир. Шунга ўхшаш сўзимдан зиғирча гидир топсанг мени ҳам ўша товоқ-қошиққа теккучининг ёниға боғла!

Анови саккиз йиллик гапларни возиғи ваъз қилғонда албатта манови кўриб турганинг писмиқларни йўқотишқа буюрғон. Бироқ биз, айниқса биз ҳамон шу чандирлардан қутула олмаймиз. Бу иғво тўраларидан билмадимки қачон супургини тозалармиз.

Баҳарҳол узун сўзнинг қисқаси муҳим идораларимиздан биттаси идорачилар айтканча ўзгариб эшаклар яйловға чиқди ва идора сирларидан биттаси чиппакка кетди.

Мақсад англашилмоғон бўлса сўзимизнинг шираси кейинги аравада. Худо илҳомчигиз. Бираҳматика ва фазлика ва карамика ё арҳамар роҳимин. (Раҳмат ва фазлу караминг бирла, эй раҳм қилғувчиларнинг раҳмлироғи).

ОВСАР.

«Муштум»нинг 1925 йил 21-сони.

• СПОРТ •

ҲАВАСКОРЛАР МУСОБАҚАСИ

✦ ТОШКЕНТДАГИ «Динамо» стадиони кортларида катта теннис бўйича ҳаваскор спортчиларнинг I Бутуниттифоқ турнири бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизнинг 72 шаҳридан 247 спортчи иштирок этиб, етти группада (4 эркаклар, 3 аёллар) ўзаро баҳс юритишди. Турнирнинг энг ёш қатнашчилари (21-35 ёшлилар) ўртасида минсклик В. Хмизенко ғолиб чиқди. У ҳал қилувчи учрашувда ленинградлик И. Чернишовни 8:4 ҳисобида мағлуб этди.

Мусобақаларда тошкентлик «Фестиваль» ресторанининг директори Жалил Ғаниевнинг ўзига хос ўйини ишқибозлар томонидан зўр кутиб олинди. У охирги учрашувда ленинградлик Я. Атроховни (36—45 ёшлилар баҳси) 9:7 ҳисобида ютиб, турнир ғолиби бўлди. Мусобақанинг асосий соврини ҳам Жалил Ғаниевга топширилди. Эркаклар ўртасидаги баҳсларнинг қолган икки группасида меҳмонлар ғалаба қилишди.

Аёллар мусобақасида тошкентликларнинг қўли баланд келди. Улар икки бор биринчи ва бир марта учинчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлишди. 35 ёшгача бўлган қатнашчилар ўртасида теннис майдонининг администратори Г. Супрунова ғолиб чиқди. 45 ёшдан юқори бўлган аёллар орасида Н. Машенцева биринчи ўринни, Т. Муротова учинчи ўринни эгаллади.

А. ЯЛАЛОВ.

Суратларда: мусобақа ғолиблари Ж. Ғаниев ва Г. Супрунова.

Суратчи: В. ГЕРАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ОБУНА ДАВОМ ЭТАДИ

Ҳурматли газетхонлар! 1990 йил газета ва журналлари учун обуна қилиш муддати оз қолди, у 31 октябргача давом этади. Келаси йил бошидан «Тошкент ҳақиқати» газетасини мунтазам олиб туришни истасангиз шу кунларда унга обуна бўлишни унутманг. Бунинг учун «Союзпечать» агентлигига ёки иш жойингиздаги, ўқув юрти ва турар-жойингиздаги жамоатчи матбуот тарқатувчиларга мурожаат қилсангиз бўлади. Улар сизни келаси йил матбуоти учун обуна қилиб қўйишади.

«Тошкент ҳақиқати»га обуна исталган муддат учун чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Газетанинг ОБУНА БАҲОСИ бир йилга — 7 сўм 68 тийин, олти ойга — 3 сўм 84 тийин.

Ҳар тўғрида

ЧАНГСЎРГИЧ РОБОТ

✦ **ЧАНГСЎРГИЧ афтидан уй бекалари оғирини енгил қилувчи биринчи робот бўлса керак. «Панасоник» фирмаси томонидан ишлаб чиқилган бу анжом Токиодаги катта технология кўргазмасида намойиш қилинди. Оддий чангсўргичга ўхшаш катталикдаги бу думалоқ (42 ва 37 сантиметр, оғирлиги 18 килограмм) робот хонада мустақил ҳаракат қилади. Ультратовуш қайтаргичлари бўлган бу рўзғор анжоми тўсиқларга бориб урилмайди, микропроцессор ёрдамида уларни четлаб ўтади. Юзанинг (паркет, шолча, гилам) хилига қараб чангсўриш қувватини ўзгартиради. Аппарат масофадан туриб ҳам бошқарилиши мумкин.**

ИПСИЗ «ҚАДАЛАДИ»

✦ **ЙЎЛДА, транспортда кетаётганда, айниқса, шошиб турганингизда тугманинг узилиши қанчалик ташвиш келтириши мумкинлигини таъкидламаса ҳам бўлади. Кайфиятингиз бузилиши турган гап. Уни қадаш учун ип, игна, қайчи топишингиз керак. Йўлда улар қаерда, дейсиз!! Яқинда бунга хотима берилади. «Спеарбут» пластик тугмаси ипсиз бир неча дақиқада қадалиши мумкин, демак, игнага ҳожат қолмайди. Бундай тугманинг ўртасидан чиқиб турадиган тиргагичи бор. У миллиметрнинг юздан бири даражасида ниҳоятда ингичка газламанинг ипини узмасдан икки томонга суради. Шундан сўнг тугмани винтга ўхшаб учтўрт марта айлантирилади. У худди ип билан қадалгандек мустаҳкам ўрнашади.**

Бундай тугмани Парижда яшайдиган швед ҳайкалтароши Гудмар Олофсон кашф этди.

• Цирк:

ТОШКЕНТДАН—АВСТРАЛИЯГА

Ўзбек цирки артистлари Австралия сафарига махсус программа тайёрладилар, унга ижодкорлар бисотидаги энг яхши номерлар кирди. Программа «СССР — Австралия» деб аталади. Цирк санъати усталари тўқимачилар шаҳри — Ивановога гастролга борганларида ана шу программани синовдан ўтказдилар. Артистларнинг фикрига қараганда, узоқ қитъага сафар олдидан ушбу программага яна сайқал бериш зарур. Бунинг учун эса уни томошабинлар эътиборига тақдим этишдан яхшироқ восита йўқ. Австралия цирки вакилларини «Союзгосцирк» мамлакатимизга таклиф этган эди. Улар Совет Иттифоқининг турли регионларидаги кўплаб коллективларни кўздан кечиришгач, Тошкент давлат циркини танлаб олишди. Австралиялик меҳмонларга Тошкент артистлари анча қизиқарли туюлди, уларнинг программалари эса ўзига хослиги ва дадиллиги билан ажралиб туради.

(ЎзТАГ мухбири).

Тошкент шаҳри ва Тошкент областида жойлашган Соғлиқни сақлаш министрлигининг шаҳар ва область даволаш-профилактика муассасалари ва ўз структурасида технология, озиқ-овқат, ишлаб чиқариш-назорат лабораториялари бўлган бошқа министрликлар ва идоралар муассасалари раҳбарларининг

ДИҚҚАТИГА!

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ «МЕДТЕХНИКА» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-САВДО КОРХОНАСИ
1 НОЯБРГАЧА
1991 ЙИЛ УЧУН
МЕДИЦИНА ТЕХНИКАСИ БУЮМЛАРИГА

Буюртмалар қабул қилади

Адрес: Тошкент шаҳри, Файзиобод кўчаси, 43-уй.

Тошкент область партия комитети аппарати, партия, касаба союз ташкилотлари область партия комитетининг масъул ходими Г. Н. Абдураҳмоновага акаси

Василий Никитович ЖЕРНОСЕКнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916; 325748; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: идеология — 325778; агросаноат — 325647; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий советлар ҳаёти — 325733; социал масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи совет қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.